

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์” ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์จำนวน 5 ชื่อฉบับ รวมทั้งหมด 860 ฉบับ (ดังรายละเอียดในบทที่ 3) โดยเลือกวิเคราะห์จากบทบรรณาธิการ คอลัมน์การเมือง และบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐบาลที่ปรากฏ ทั้งแง่บวกและแง่อื่นๆ รวมทั้งสิ้น 1319 บทความ ผลการวิจัยแสดงได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายและตัวบ่งชี้การอันนิมูน ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล
2. ลักษณะของการอันนิมูน ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ปรากฏ

1. ความหมายและตัวบ่งชี้การอันนิมูนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล

1.1 ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล

การอันนิมูนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์และรัฐบาล มีสัมพันธภาพที่ดีมีไมตรีจิตต่อกัน ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็จะรายงานข้อมูลข่าวสาร หรือแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล เพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือสร้างความรู้สึในด้านดีต่อรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลก็จะรู้สึกพึงพอใจ และมีความสุขกับการรายงานข่าวในลักษณะที่เป็นมิตร ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์โจมตีจากหนังสือพิมพ์

โดยปกติการอันนิมูนระหว่างสองฝ่ายส่วนใหญ่ มักจะเกิดขึ้นในช่วงประมาณ 2-3 เดือนแรก ของการเข้ารับตำแหน่งใหม่ของรัฐบาลแต่ละชุด หรือที่เราเรียกว่า “ช่วงอันนิมูน” เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ หนังสือพิมพ์และรัฐบาลต่างมีไมตรีจิตให้แกกัน หนังสือพิมพ์จะให้โอกาสรัฐบาลในการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะไม่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลก็เอื้อเพื่อข้อมูลข่าวสารแก่หนังสือพิมพ์ เพื่อให้ฝ่ายหลังนำไปรายงานประชาชนทราบ แต่

เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่ง การอันนิมิตระหว่างสองฝ่ายย่อมจืดจางลง หนังสือพิมพ์เริ่มรายงานข่าวในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากขึ้น

ดังนั้นสิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ว่า หนังสือพิมพ์กับรัฐบาลมีการอันนิมิตกันหรือไม่ คือ รายงานข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล โดยช่วงอันนิมิตจะต้องมีการรายงานข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์แทบทั้งสิ้น หรืออีกนัยหนึ่งหนังสือพิมพ์จะรายงานข่าว และเสนอความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลมากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ เสมอ

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่าการอันนิมิตระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ส่วนใหญ่จะปรากฏในช่วงแรกๆ ที่รัฐบาลเริ่มเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ โดยมีตัวบ่งชี้ คือ การรายงานข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล

อนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่าการอันนิมิตระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล จะปรากฏในช่วงต้นของการเข้ารับตำแหน่งใหม่ หรือ “ช่วง 90 วันแรก” ผู้วิจัยจึงแบ่งระยะเวลาดังกล่าว ออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงต้น คือ วันแรกของการปฏิบัติงาน ถึง วันที่ 45 และ ช่วงปลาย คือ วันที่ 46 ถึงวันที่ 90 ของการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงหลังอันนิมิต คือ ช่วงประมาณกลางๆ ของรัฐบาลแต่ละชุด (ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างมาตั้งรายละเอียดในบทที่ 3) และนำผลการวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลในช่วง 90 วันแรกด้วย เพื่อให้สามารถยืนยันได้ว่า ช่วง 90 วันแรก มีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ จริง

ผลการวิจัยแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 14: เปรียบเทียบปริมาณและลักษณะความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาล จำแนกตามช่วงเวลา

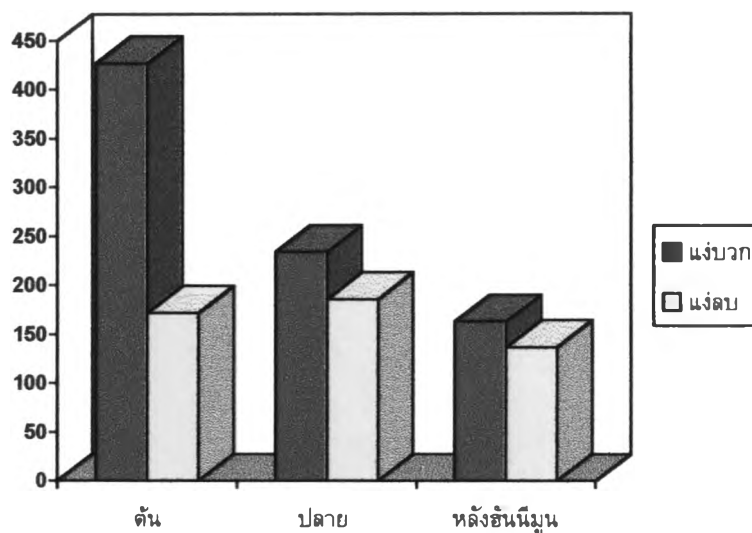
ช่วงเวลา	ลักษณะความคิดเห็น			X ²
	แง่บวก	แง่ลบ	รวม	
ต้น	427	172	599	36.5**
	(71.29%)	(28.71%)	(100%)	
ปลาย	234	186	420	
	(55.71%)	(44.29%)	(100%)	
หลังอันนี้มูน	163	137	300	
	(62.47%)	(37.53%)	(100%)	
รวม	824	495	1319	
	(62.47%)	(37.53%)	(100%)	

p<.01

จากตารางที่ 14 แสดงว่า ส่วนใหญ่การอันนี้มูนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ปรากฏใน ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลจริง (ต้น-ปลาย) และการแสดงความคิดเห็นแง่บวก เป็นตัวบ่งชี้การอันนี้มูนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล กล่าวคือ ถ้าพิจารณาจากความคิดเห็นแง่บวกพบว่า ช่วงต้นปรากฏ 427 ครั้ง มากกว่าช่วงปลายที่ปรากฏ 234 ครั้ง และช่วงหลังอันนี้มูนที่ปรากฏเพียง 163 ครั้ง และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนความคิดเห็นแง่บวกต่อความคิดเห็นแง่ลบพบว่า ทุกช่วงเวลาปรากฏความคิดเห็นแง่บวก ถึง 824 ครั้ง (62.47%) มากกว่าความคิดเห็นแง่ลบที่ปรากฏเพียง 495 ครั้ง (37.53%)

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ก็พบว่า ส่วนใหญ่การอันนี้มูน ปรากฏในช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล (ต้น-ปลาย) จริง โดยช่วงต้นปรากฏความคิดเห็นแง่บวก มากกว่าช่วงปลายและช่วงหลังอันนี้มูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นเราจึงสรุปได้ว่า แต่ละช่วงเวลามีปริมาณความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล มากน้อยต่างกัน โดยช่วงต้นจะปรากฏมากกว่าช่วงปลาย และช่วงหลังอันนี้มูนอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้เราจึงกล่าวได้ว่า “ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล” เป็นช่วงที่มีความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลปรากฏมากที่สุด ซึ่งสามารถแสดงได้ด้วยแผนภาพดังนี้

จากข้อสรุปที่ว่า ช่วงเริ่มต้นของทุกรัฐบาล มีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลจริง โดยมีความคิดเห็นแ่งบวกเกี่ยวกับรัฐบาลเป็นตัวบ่งชี้การอันนิมุนนั้น ดังนั้นเมื่อแยกพิจารณาแต่ละรัฐบาล ผลการวิจัยต้องแสดงให้เห็นว่า ช่วงต้นทุกรัฐบาลจะต้องมีปริมาณความคิดเห็นแ่งบวก ปรากฏมากกว่าช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมุนอย่างชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอผลการวิจัย ที่แสดงให้เห็นถึงปริมาณความคิดเห็นแ่งบวก และแ่งลบที่เกี่ยวกับรัฐบาล ซึ่งปรากฏในช่วงเวลาแยกตามรัฐบาลดังนี้

ตารางที่ 15: เปรียบเทียบลักษณะความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาลแต่ละรัฐบาล จำแนกตามช่วงเวลา

รัฐบาล	ช่วงเวลาและลักษณะความคิดเห็น								
	ช่วงต้น			ช่วงปลาย			ช่วงหลังอันนิมุน		
	แง่บวก	แง่ลบ	รวม	แง่บวก	แง่ลบ	รวม	แง่บวก	แง่ลบ	รวม
คึกฤทธิ์	82	36	118	51	37	88	35	22	57
%	69.49	30.51	100	57.95	42.05	100	61.40	38.60	100
เสนีย์	83	43	126	41	38	79	44	45	89
%	65.87	34.13	100	51.90	48.10	100	49.44	50.56	100
ชาติชาย	91	24	115	42	42	84	29	23	52
%	79.13	20.87	100	50.00	50.00	100	55.77	44.23	100
ชวน	98	33	131	65	31	96	32	27	59
%	74.81	25.19	100	67.71	32.29	100	54.24	45.76	100
บรรหาร	73	36	109	35	38	73	23	20	43
%	66.97	33.03	100	47.95	52.05	100	53.49	46.51	100
รวม	427	172	599	234	186	420	163	137	300
%	71.29	28.71	100	55.71	44.29	100	54.33	45.67	100

จากตารางที่ 15 แสดงว่าความคิดเห็นแง่บวกเป็นตัวบ่งชี้การอันนิมุนจริง โดยในช่วงต้นทุกรัฐบาลมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวก มากกว่าช่วงปลายและช่วงหลังอันนิมุน เช่น รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ช่วงต้นมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวก 82 ครั้ง (64.49%ของความคิดเห็นทั้งหมด) มากกว่าช่วงปลายที่ปรากฏเพียง 51 ครั้ง (57.95%) และช่วงหลังอันนิมุนที่ปรากฏ 35 ครั้ง (61.40%) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ช่วงต้นของทุกรัฐบาลมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวก ปรากฏมากที่สุด และจะค่อยๆลดปริมาณลงในช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมุนอย่างชัดเจน ยกเว้น รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ที่ช่วงหลังอันนิมุน มีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากกว่าช่วงปลาย (อย่างไรก็ตาม ทั้งสองช่วงมีความคิดเห็นแง่บวกน้อยกว่าช่วงต้น) ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า อาจจะเป็นผลมาจาก "วิกฤติการณ์ ตุลาคม 2519" ที่เกิดหลังจากช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเพียง 1 เดือน ดังนั้นหนังสือพิมพ์พยายาม

เสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานแก่รัฐบาล และตักเตือนให้รัฐบาลปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง

จากการที่งานวิจัยครั้งนี้ใช้หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลม.ร.ว. คึกฤทธิ์ และหนังสือพิมพ์บ้านเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลนายบรรหาร เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เหตุตั้งกล่าวอาจจะก่อให้เกิดความสงสัยว่า ในรัฐบาล 2 รัฐบาลข้างต้น จะมีการอันนิมิตปรากฏจริงหรือไม่ ในกรณีที่ตัดหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับออกจากการวิเคราะห์

เพื่อให้สามารถตอบข้อสงสัยในจุดนี้ได้ ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิจัยที่แสดงถึงปริมาณความคิดเห็นแง่บวกของรัฐบาลม.ร.ว. คึกฤทธิ์เมื่อตัดหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และรัฐบาลนายบรรหารเมื่อตัดหนังสือพิมพ์บ้านเมืองออกจากการวิเคราะห์ เพื่อแสดงว่าการอันนิมิตระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ก็ยังคงปรากฏอยู่

ตารางที่ 16 : แสดงปริมาณความคิดเห็นแง่บวกที่ปรากฏในรัฐบาลม.ร.ว. คึกฤทธิ์ (กรณีที่ตัดหนังสือพิมพ์สยามรัฐออกจากการวิเคราะห์) จำแนกตามช่วงเวลา

ช่วงเวลา	ความคิดเห็นแง่บวก	
	ความถี่	ร้อยละ
ต้น	37	43.53
ปลาย	29	34.12
หลังอันนิมิต	19	22.35
รวม	85	100

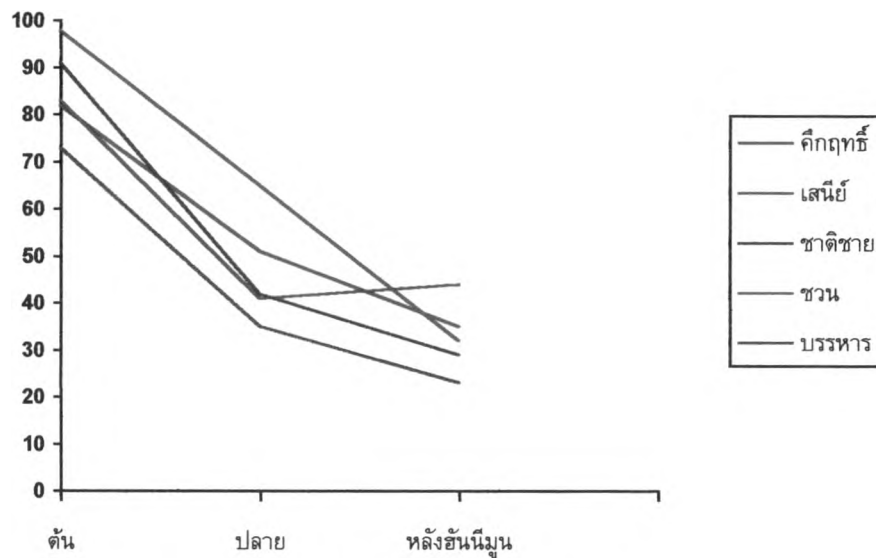
ตารางที่ 16 แสดงว่า ในกรณีที่ไม่วิเคราะห์หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลม.ร.ว. คึกฤทธิ์ยังมีการอันนิมิตระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลปรากฏอยู่ โดยช่วงต้นจะมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด คือ 37 ครั้ง (43.53%) และจะลดปริมาณลงในช่วงปลายที่ปรากฏเพียง 29 ครั้ง (34.12%) และช่วงหลังอันนิมิตซึ่งปรากฏ 19 ครั้ง (22.34%) อย่างชัดเจน

ตารางที่ 17: แสดงปริมาณความคิดเห็นแง่บวกที่ปรากฏในรัฐบาลนายบริหาร (กรณีที่ตั้งหนังสือพิมพ์บ้านเมืองออกจากการวิเคราะห์) จำแนกตามช่วงเวลา

ช่วงเวลา	ความคิดเห็นแง่บวก	
	ความถี่	ร้อยละ
ต้น	52	58.43
ปลาย	22	24.72
หลังอันนิมุน	15	16.85
รวม	89	100

จากตารางที่ 17 แสดงว่าในกรณีที่ไม่วิเคราะห์หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ในช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลบริหาร ยังมีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลปรากฏอยู่ โดยช่วงต้นจะมีปริมาณความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด คือ 52 ครั้ง (58.43%) และจะลดปริมาณลงในช่วงปลายที่ปรากฏเพียง 22 ครั้ง (24.72%) และช่วงหลังอันนิมุนซึ่งปรากฏ 15 ครั้ง (16.85%) อย่างชัดเจน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ช่วง 90 วันแรกของทุกรัฐบาล มีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลจริง โดยความคิดเห็นแง่บวกจะปรากฏมากที่สุดในช่วงต้น และลดปริมาณลงในช่วงปลายและช่วงหลังอันนิมุนนั้น สามารถแสดงด้วยแผนภาพ ได้ดังนี้

เพื่อแสดงว่า ในแต่ละรัฐบาลนั้น “ช่วง 90 วันแรก” (ต้น-ปลาย) มีปริมาณความคิดเห็นแสบวกมากกว่าช่วงหลังอันนิมุนจริง ผู้วิจัยจึงทดสอบสมมติฐานแยกตามรัฐบาล ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

ตารางที่ 18: เปรียบเทียบสัดส่วนความคิดเห็นแสบวกต่อความคิดเห็นแสบวก ในช่วงต้นของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปรากฏความคิดเห็นแสบวกมากที่สุด

ประเภทของความคิดเห็น	ช่วงเวลา				X ²
	ช่วงต้น	ช่วงปลาย	ช่วงหลังอันนิมุน	รวม	
แสบวก	82	51	35	168	20.39**
แสบวกอื่น ๆ	36	37	22	85	

$p < .01$

ตารางที่ 18 แสดงว่า ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปรากฏความคิดเห็นแสบวกแสบวกมากกว่าช่วงเวลาอื่นจริง โดยช่วงต้นมีความคิดเห็นแสบวกปรากฏมากที่สุด และจะลดปริมาณลงในช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมุนตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 19: เปรียบเทียบสัดส่วนความคิดเห็นแง่บวกต่อความคิดเห็นแง่ลบ ในช่วงต้นของรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด

ประเภทของ ความคิดเห็น	ช่วงเวลา				X ²
	ช่วงต้น	ช่วง ปลาย	ช่วงหลัง อันนิมูน	รวม	
แง่บวก	83	41	44	168	19.60**
แง่อื่นๆ	43	38	45	126	

p<.01

จากตารางที่ 19 แสดงว่าช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆจริง โดยช่วงต้นมีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากที่สุด และจะลดปริมาณลงในช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมูนตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตารางที่ 20: เปรียบเทียบสัดส่วนความคิดเห็นแง่บวกต่อความคิดเห็นแง่ลบ ในช่วงต้นของรัฐบาลพล.ต.ชาติชาย ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด

ประเภทของ ความคิดเห็น	ช่วงเวลา				X ²
	ช่วงต้น	ช่วง ปลาย	ช่วงหลัง อันนิมูน	รวม	
แง่บวก	91	42	29	162	39.59**
แง่อื่นๆ	24	42	23	89	

p<.01

จากตารางที่ 20 แสดงว่า ช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลพล.ต.ชาติชาย ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆจริง โดยช่วงต้นมีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากที่สุด และจะลดปริมาณลงในช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมูนตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตารางที่ 21: เปรียบเทียบสัดส่วนความคิดเห็นแง่บวกต่อความคิดเห็นแง่ลบ ในช่วงต้นของรัฐบาลชวน ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด

ประเภทของ ความคิดเห็น	ช่วงเวลา				X ²
	ช่วงต้น	ช่วง ปลาย	ช่วงหลัง อันนิมุน	รวม	
แง่บวก	98	65	32	195	33.50**
แง่อื่นๆ	33	31	27	91	

$p < .01$

จากตารางที่ 21 แสดงว่าช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลชวน มีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆจริง โดยช่วงต้นมีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากที่สุด และจะลดปริมาณลงในช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมุนตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตารางที่ 22: เปรียบเทียบสัดส่วนความคิดเห็นแง่บวกต่อความคิดเห็นแง่ลบ ในช่วงต้นของรัฐบาลบรรหาร ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกมากที่สุด

ประเภทของ ความคิดเห็น	ช่วงเวลา				X ²
	ช่วงต้น	ช่วงปลาย	ช่วงหลัง อันนิมุน	รวม	
แง่บวก	73	35	23	131	31.20**
แง่อื่นๆ	36	38	20	94	

$p < .01$

จากตารางที่ 22 แสดงว่าช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลบรรหาร มีความคิดเห็นแง่บวกมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆจริง โดยช่วงต้นมีความคิดเห็นแง่บวกปรากฏมากที่สุด และจะลดปริมาณลงในช่วงปลายและช่วงหลังอันนิมุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “ช่วง 90 วันแรกของทุกรัฐบาล (ต้น-ปลาย)” มีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลปรากฏจริง กล่าวคือ ช่วงต้นปรากฏความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลมากที่สุด และจะค่อย ๆ ลดปริมาณลงในช่วงปลาย และช่วงหลังอันนิมุนเสมอๆ

1.2 ลักษณะของการอันนิมุนที่เกิดขึ้น

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลคือ “ตัวบ่งชี้” การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล กล่าวคือ ในช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล ความคิดเห็นแง่บวกจะต้องปรากฏมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ ถึงจะเรียกว่า มีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล

ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย ที่เกี่ยวกับลักษณะการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ปรากฏว่ามีลักษณะใด ดังตารางต่อไปนี้

อนึ่ง ผู้วิจัยจะไม่นำลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังอันนิมุนมาแสดงอีกต่อไป เนื่องจาก การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ในช่วง 90 วันแรกของรัฐบาลเท่านั้น (มิได้ศึกษาในช่วงหลังอันนิมุนแต่อย่างใด) แต่เหตุที่ผู้วิจัยนำปริมาณความคิดเห็นแง่บวกในช่วงหลังอันนิมุน มาแสดงในช่วงต้น ก็เพราะผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า ช่วง 90 วันแรก จะมีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ปรากฏมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ จริง เท่านั้น

ตารางที่ 23: แสดงลักษณะของการอันนิมุนที่เกิดขึ้นในทุกๆ รัฐบาล จำแนกตามช่วงเวลา

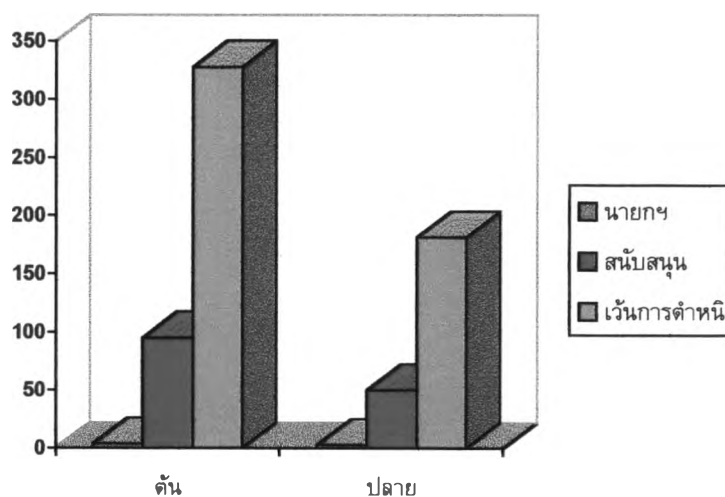
ช่วงเวลา	ลักษณะการอันนิมุน			รวม
	เกี่ยวกับ นายกฯ	นสพ. สนับสนุน	นสพ.ละเว้น การตำหนิ	
ต้น	4	95	328	427
%	0.94	22.25	76.81	100
ปลาย	3	51	181	234
%	1.28	21.37	77.35	100
รวม	7	145	509	661
%	1.06	21.94	77.00	100

จากตารางที่ 23 แสดงว่า การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลส่วนใหญ่ จะเป็นลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาล กล่าวคือ ทุกช่วงเวลากการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิปรากฏ 509 ครั้ง (77%) ซึ่งมากกว่าการอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การ

สนับสนุน ที่ปรากฏ 145 ครั้ง (21.94%) และการอห้ันนึ่งมูที่เก็ยวกับนายกรัฐมนตรึที่ปรากฏเพียง 7 ครั้ง (1.06%) อย่างชัดเจน

การอห้ันนึ่งมูลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเวันการดำหนึปรากฏมากที่สุด รองลงมาคือ การอห้ันนึ่งมูที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนรัฐบาล และการอห้ันนึ่งมูที่เก็ยวกับตัวนายกรัฐมนตรึตามลำดับ แสดงด้วยแผนภาพ คือ

และเมือแยกพิจารณาลักษณะของการอห้ันนึ่งมูที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐบาล ผลการวิจัยแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 24: แสดงลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้น แยกตามรัฐบาล จำแนกตามช่วงเวลา

รัฐบาล	ช่วงเวลา/ลักษณะการอันนิมุน							
	ต้น				ปลาย			
	นายกฯ	นสพ. สันนิษฐาน	นสพ. เว้น การดำเนิน	รวม	นายกฯ	นสพ. สันนิษฐาน	นสพ. เว้น การดำเนิน	รวม
คึกฤทธิ์	1	17	64	82	3	12	36	51
%	1.22	20.73	78.05	100	5.88	23.53	70.59	100
เสนีย์	-	15	68	83	-	9	32	41
%	-	18.07	81.93	100	-	21.95	78.05	100
ชาติชาย	2	20	69	91	-	9	33	42
%	2.20	21.98	75.82	100	-	21.43	78.57	100
ชวน	1	25	72	98	-	12	53	65
%	1.02	25.51	73.47	100	-	18.46	81.54	100
บรรหาร	-	18	55	73	-	8	27	35
%	-	24.66	75.34	100	-	22.86	77.14	100
รวม	4	95	328	427	3	50	181	234
%	0.94	22.25	76.81	100	1.28	21.37	77.35	100

ผลจากตารางที่ 24 สอดคล้องกับผลจากตารางที่ 23 คือ ทุกช่วงเวลามีการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการดำเนินมากที่สุด รองลงมาคือการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์สนับสนุน และการอันนิมุนเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณารายรัฐบาล พบว่า แต่ละรัฐบาลก็มีลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่ เช่น รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ช่วงต้น มีการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการดำเนินถึง 64 ครั้ง (78.05%) รองลงมาคือการอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์สนับสนุน คือ 17 ครั้ง (20.73%) และการอันนิมุนที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี คือ 1 ครั้ง (1.22%) ตามลำดับ เป็นต้น

และเมื่อแยกพิจารณาลักษณะการอันนิมุนที่ปรากฏทั้งสองช่วงเวลา ในแต่ละรัฐบาลแล้วช่วยให้เห็นภาพว่า รัฐบาลใดมีการอันนิมุนแต่ละลักษณะมาก-น้อย อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบปริมาณรวมของการยื่นนิมูในแต่ละลักษณะ ในทุกรัฐบาล
จำแนกตามลักษณะที่ปรากฏ

รัฐบาล	ลักษณะการยื่นนิมู			
	นายกฯ	นสพ.สนับสนุน	นสพ.เว้น การดำเนิน	รวม
คึกฤทธิ์	4	29	100	133
%	3.01	21.80	75.19	100
เสนีย์	-	24	100	124
%	-	19.36	80.64	100
ชาติชาย	2	29	102	133
%	1.51	21.80	76.69	100
ชวน	1	37	125	163
%	.61	22.70	16.69	100
บรรหาร	-	26	82	108
%	-	24.07	75.93	100

ตารางที่ 25 แสดงว่า รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปรากฏการยื่นนิมูเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีมากที่สุด คือ 3.01% ส่วนรัฐบาลบรรหารปรากฏการยื่นนิมูที่หนังสือพิมพ์สนับสนุนมากที่สุด คือ 24.07% และรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปรากฏการยื่นนิมูที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการดำเนินมากที่สุด คือ 80.64%

เมื่อพิจารณาจากลักษณะการยื่นนิมูทั้งสามลักษณะ ที่ปรากฏในช่วง 90 วันแรก (ต้น-ปลาย) พบว่า รัฐบาลชวนมีการยื่นนิมูปรากฏมากที่สุด และรัฐบาลบรรหารมีน้อยที่สุด แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26: แสดงปริมาณการอันนิมุนที่ปรากฏในแต่ละรัฐบาล จำแนกตามช่วงเวลา

ช่วงเวลา	รัฐบาล/ปริมาณการอันนิมุน					
	คึกฤทธิ์	เสนีย์	ชาติชาย	ชวน	บรรหาร	รวม
ต้น	82	83	91	98	73	427
%	19.20	19.44	21.31	22.95	17.10	100
ปลาย	51	41	42	65	35	234
%	21.79	17.52	17.95	27.78	14.96	100
รวม	133	124	133	163	108	661
%	20.12	18.76	20.12	24.66	16.34	100

จากตารางที่ 26 แสดงว่า ในช่วงต้นทุกรัฐบาลมีการอันนิมุนปรากฏมากกว่า ช่วงปลายเสมอ และเมื่อแยกพิจารณารายรัฐบาล พบว่า รัฐบาลชวนมีการอันนิมุนปรากฏมากที่สุด คือ 163 ครั้ง (24.66%) รองลงมาคือ รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ และรัฐบาลพล.ต.ชาติชาย ปรากฏ 133 ครั้ง (20.12%) เท่ากัน ส่วนรัฐบาลที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ รัฐบาลบรรหาร ปรากฏเพียง 108 ครั้ง (16.34%)

ภาพรวมของการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ได้จากการวิจัย

จากตารางทั้งหมดที่น่าเสนอมาข้างต้น เราสามารถสรุปภาพรวมของการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ปรากฏได้ดังนี้

1. การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่ปรากฏ หมายถึง ลักษณะที่หนังสือพิมพ์และรัฐบาล มีสัมพันธ์ภาพที่ดีมีไมตรีจิตต่อกัน ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็จะรายงานข้อมูลข่าวสาร หรือแสดงความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล เพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือสร้างความรู้สึกในด้านดีต่อรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลก็จะรู้สึกพึงพอใจ และมีความสุขกับการรายงานข่าวในลักษณะที่เป็นมิตร ปรากฏจากการวิพากษ์วิจารณ์โจมตีจากสื่อมวลชน
2. “ตัวบ่งชี้” การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล คือ ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล และสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ

- 2.1 การอันนิมุนที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี ได้แก่
 - 2.1.1 ความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับครอบครัว และกลุ่มคนใกล้ชิดนายกรัฐมนตรี
 - 2.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านดีของนายกรัฐมนตรี
- 2.2 การอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนนโยบาย หรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล ได้แก่
 - 2.2.1 ความคิดเห็นลักษณะสนับสนุน/ชื่นชมนโยบายหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล
 - 2.2.2 ความคิดเห็นลักษณะเชื่อมั่นในรัฐบาล
 - 2.2.3 ความคิดเห็นลักษณะปกป้องรัฐบาล
 - 2.2.4 ความคิดเห็นลักษณะให้กำลังใจรัฐบาล
- 2.3 การอันนิมุนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาล ได้แก่
 - 2.3.1 ความคิดเห็นลักษณะเปิดโอกาสให้รัฐบาลเข้ามาปฏิบัติงาน
 - 2.3.2 ความคิดเห็นลักษณะตักเตือนหรือชี้ให้เห็นผลดี-ผลเสียที่อาจเกิดจากการปฏิบัติงานของรัฐบาล
 - 2.3.3 ความคิดเห็นลักษณะเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานแก่รัฐบาล
3. การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ส่วนใหญ่จะปรากฏในช่วง 90 วันแรกของทุกรัฐบาล กล่าวคือ ช่วงต้น (วันที่ 1 - 45 ของการปฏิบัติงาน) จะต้องปรากฏความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าช่วงปลาย (วันที่ 46-50 ของการปฏิบัติงาน) และช่วงหลังอันนิมุนอย่างชัดเจน
4. ลักษณะของการอันนิมุนที่ปรากฏส่วนใหญ่ จะเป็นลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาล รองลงมาคือ ลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน และลักษณะที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ

นอกจากตารางที่ 26 จะแสดงให้เห็นว่าช่วงต้นทุกรัฐบาล จะปรากฏการอันนิมูนมากกว่าช่วงปลายแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าแต่ละรัฐบาลมีการอันนิมูน ปรากฏมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้เป็นผลมาจาก บริบททางสังคมและการปฏิบัติงานของรัฐบาล ในช่วงก่อนและช่วง 90 วันแรกของรัฐบาล ซึ่งในงานวิจัยนี้รวมเรียกว่า “สถานการณ์แวดล้อม” นั่นเอง

และผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย เกี่ยวกับลักษณะการอันนิมูนที่เกิดขึ้น ในแต่ละรัฐบาล พร้อมทั้งสรุปสถานการณ์แวดล้อมที่สำคัญๆ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของลักษณะการอันนิมูน และสถานการณ์แวดล้อมดังกล่าว เรียงตามลำดับรัฐบาลที่มีการอันนิมูน ปรากฏมากไปหาน้อย ดังนี้

2. ลักษณะการอันนิมูนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์การอันนิมูน (ความคิดเห็นแง่บวก) ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลแล้ว สรุปได้ว่าลักษณะของการอันนิมูนที่ปรากฏ จะมี 3 ลักษณะเรียงจากมากไปหาน้อยคือ การอันนิมูนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิ การอันนิมูนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน และการอันนิมูนลักษณะที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรื

และเมื่อพิจารณาจากลักษณะการอันนิมูนที่เกิดขึ้น พบว่า หนังสือพิมพ์มักจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลมากที่สุด ดังแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27: แสดงปริมาณการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาล จำแนกตามลักษณะที่ปรากฏ

ประเด็น	รัฐบาลและความถี่ในการนำเสนอ					
	คึกฤทธิ์	เสนีย์	ชาติชาย	ชวน	บรรหาร	รวม
กรม.	8	6	10	7	9	40
%	6.02	4.84	7.51	4.29	8.34	6.05
นโยบาย	18	14	18	8	7	65
%	13.53	11.29	13.53	4.91	6.48	9.82
บริบททางสังคม	10	35	9	16	-	70
%	7.52	28.23	6.77	9.82	-	10.60
การปฏิบัติงาน	25	19	24	34	32	134
%	18.79	15.32	18.05	20.86	29.63	20.27
กรณีอื่นๆ	72	50	72	98	60	352
%	54.14	40.32	54.14	60.12	55.55	53.26
รวม	133	124	133	163	108	661
%	100	100	100	100	100	100

จากตารางที่ 27 ถึงแม้ว่า การแสดงความคิดเห็นกรณีอื่นๆ จะปรากฏมากคือ 352 ครั้ง (53.26%) แต่ทว่ากรณีดังกล่าว ประกอบขึ้นด้วยเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ ไม่ใช่เป็นเหตุการณ์เดียว แต่กรณีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลซึ่งเป็นประเด็นเดียว ก็ได้รับความสนใจจากหนังสือพิมพ์ ในปริมาณที่มากเช่นกัน คือ 134 ครั้ง (20.27%)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอลักษณะของการอันนิมุน พร้อมทั้งสถานการณ์แวดล้อมของแต่ละรัฐบาล เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เรียงตามลำดับรัฐบาล ที่มีการอันนิมุนปรากฏมากไปหาน้อยดังนี้ (ตารางที่ 25)

1. รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ปรากฏ 163 ครั้ง (24.66%)
2. รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ปรากฏ 133 ครั้ง (20.12%)

3. รัฐบาลพล.ตรีชาติชาย ชุณหะวัณ	ปรากฏ 133 ครั้ง (20.12%)
4. รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	ปรากฏ 124 ครั้ง (18.76%)
5. รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา	ปรากฏ 108 ครั้ง (16.34%)

รัฐบาลนายชวน หลีกภัย

รัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีการอันนิมุน ปรากฏมากเป็นอันดับที่ 1 คือ ช่วงต้น 98 ครั้ง ช่วงปลาย 65 ครั้ง รวม 163 ครั้ง (24.66%) ผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดของสถานการณ์แวดล้อมในรัฐบาลชวณก่อน เพื่อที่จะได้เข้าใจลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงเสนอรายละเอียดของลักษณะการอันนิมุนต่อไป

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535 พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)มากที่สุด จึงได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคการเมืองอีก 4 พรรค คือ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคกิจสังคม และพรรคเอกภาพ นับได้ว่ารัฐบาลชวณเป็นรัฐบาลแรก ที่ก้าวเข้ามาบริหารประเทศหลังจากเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ซึ่งเป็นการปะทะกันระหว่างทหาร กับประชาชนผู้เรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน 3 ประเด็นหลัก คือ นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง วุฒิสมาชิกเหลืออำนาจแค่กลั่นกรองกฎหมาย และประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ดังนั้นการได้มาซึ่งอำนาจในการบริหารประเทศของรัฐบาลชวณนั้น สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งนั่นเอง ในขณะที่การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีและนโยบาย ก็ได้รับการยอมรับจากบรรดาสื่อมวลชนเช่นกัน

วันที่ 4-6 ของการอันนิมุน (5-7 ต.ค. 2535) นายกรัฐมนตรีเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ ซึ่งสภาฯได้อนุมัติ และพ.ร.ก.นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำผิด เนื่องในเหตุการณ์เมื่อวันที่ 17-21 พ.ค. 2535 ทางสภาฯมีมติว่าหรือไม่ยอมรับร่างพ.ร.ก.ฉบับดังกล่าวเมื่อ วันที่ 6 ของการอันนิมุน (7 ต.ค. 2535) รัฐบาลจึงส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตีความว่า การที่พ.ร.ก.คว่ำไปแล้วนั้น ผู้กระทำผิดจะต้องรับโทษหรือไม่

การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกในก้านลบ ต่อภาพพจน์ของรัฐบาล โดยคนส่วนใหญ่มองว่า รัฐบาลปิดความรับผิดชอบ โยนลูกไปให้คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญแทน ทั้งนี้รัฐบาลอ้างว่าที่ต้อตติความก็เพื่อ ปกป้องประชาชนที่ร่วมเดินขบวน ตลอดถึงหัวหน้าพรรคร่วมรัฐบาลบางคน ในที่สุดตุลาการรัฐธรรมนูญลงมติ ด้วยคะแนนเสียงไม่เป็นเอกฉันท์ 6 ต่อ 2 โดยสรุปว่า พ.ร.ก.ฉบับนี้ไม่มีผลย้อนหลัง

หลังจากรัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20 ของการอันนิมุน (21 ต.ค. 2535) และเข้าปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารประเทศแล้ว ก็เริ่มปรากฏความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันเอง เช่น กรณีที่พรรคพลังธรรมให้รัฐมนตรีของพรรค แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ ในขณะที่พรรคร่วมรัฐบาลที่เหลือ คือ ประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ กิจสังคม และเอกภาพไม่เห็นด้วย และมองว่าพรรคพลังธรรมกระทำการล้ำหน้าพรรคอื่น เพื่อหวังคะแนนนิยมจากประชาชน แต่พรรคพลังธรรมก็อ้างว่าทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน ไม่ได้มีเจตนาจะทำอะไรล้ำหน้าพรรคอื่นแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่ว่าพรรคพลังธรรมและพรรคเอกภาพ เสนอให้มีการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยวิธีเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคความหวังใหม่ไม่เห็นด้วย โดยอ้างว่าต้องดูความต้องการของประชาชนด้วย ต้องศึกษาถึงผลดีผลเสียอย่างละเอียดรอบคอบ และต้องทำให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ไม่ใช่ยึดแต่หลักการหรือทฤษฎีมากเกินไป

ช่วงปลายประมาณวันที่ 40-44 ของการอันนิมุน (9-13 พ.ย. 2535) เกิดปัญหาตลาดหุ้น ขบเซาหุ้นตกติดต่อกันเกือบ 100 จุด และในช่วงประมาณวันที่ 56-60 ของการอันนิมุน (25-30พ.ย. 2535) เกิดปัญหาทหารพม่ารุกล้ำอาณาเขตไทย ที่บริเวณเนิน 491 อ. ท่าแซะ จ.ชุมพร และปัญหาคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ มีมติให้คว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเขมรแดง ทำให้พ่อค้าไทยที่เข้าไปลงทุนประกอบธุรกิจกับเขมรแดง ก้อนหน้าที่จะมีการประกาศมติดังกล่าว จะต้องเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาล รัฐบาลไม่ได้แสดงท่าทีว่าจะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด ทำให้ประชาชนขาดความมั่นใจ และไม่แน่ใจว่ารัฐบาลจะทำอะไร

การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์จากคนส่วนใหญ่ว่า รัฐบาลทำงานล่าช้า ไม่มีผลงานที่เด่นชัด อีกทั้งข่าวคราวความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ก็เต็มไปด้วย

ด้วยความขัดแย้งกันในปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จนทำให้เกิดความสับสนในหมู่ประชาชน และนำไปสู่ความผิดหวังต่อการบริหารประเทศของรัฐบาลชวน

จึงกล่าวได้ว่าสถานการณ์แวดล้อมของรัฐบาลชวน ซึ่งช่วงต้นรัฐบาลได้รับการชื่นชมจากหนังสือพิมพ์และจากประชาชน แต่ต่อมาในช่วงปลายรัฐบาลสร้างความผิดหวังด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะล่าช้า รัฐบาลไม่กล้าตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญ ๆ จนทำให้ไม่มีผลงานปรากฏเด่นชัดอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการอันนิมิตของรัฐบาล มีลักษณะและถือเป็นลำดับที่เท่าไรเมื่อเปรียบเทียบกับรายรัฐบาล ดังนี้ (ตารางที่ 25) คือ

1. มีการอันนิมิตที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิ 125 ครั้ง (76.69% , อันดับที่ 2)
2. มีการอันนิมิตที่หนังสือพิมพ์สนับสนุน 37 ครั้ง (22.70% , อันดับที่ 4)
3. มีการอันนิมิตที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี 1 ครั้ง (0.61% , อันดับที่ 3)

เนื่องจากการก้าวเข้ามาสู่ตำแหน่งของรัฐบาลชุดนี้ สอดคล้องกับกระแสหรือบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น (หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ) คือมีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง หนังสือพิมพ์จึงให้การต้อนรับและยินดีที่ได้รัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง จึงเป็นเหตุให้มีการอันนิมิตปรากฏมากที่สุด และทำให้มีการอันนิมิตลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนปรากฏมากเป็นอันดับที่ 1 ดังเช่น

...หลังเลือกตั้งคราวนี้ เมื่อได้คุณชวนเป็นนายกรัฐมนตรี และได้จัดตั้งรัฐบาลไปเรียบร้อยแล้ว เราคนไทยก็โล่งใจกันขึ้นมาได้บ้าง ขอให้ย้อนหลังไปดู ตอนเดือนเมษายน-พฤษภาคมที่ผ่านมา ตอนนั้นบ้านเมืองมิดมิด สถานการณ์ทางการเมืองทั้งรุนแรงและสับสน จนแทบจะไม่ว่าบ้านเมืองจะไปทางไหนกันแล้ว แต่มาถึงขณะนี้เราก็สามารถประคับประคองกัน จนได้รัฐบาลที่มาจากเลือกตั้งที่ตรงตามสมควร ถ้ามองย้อนหลังเพียงเท่านี้เราก็จะรู้สึกโล่งใจ และต่อไปนี่ก็เป็นหน้าที่ของท่านนายกรัฐมนตรีชวน จะได้แสดงผลไม้ลายมือ ในการบริหารประเทศให้เราได้เห็นกัน

ถึงอย่างไรก็ตาม การที่คุณชวนได้ก้าวขึ้นมาเป็น

นายกรัฐมนตรีคราวนี้ ต้องจัดว่าเป็นนิมิตดีของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

...มีเสียงวิจารณ์คณะรัฐมนตรีชุดนี้ว่า มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจการเงินและการคลัง เป็นรองนายกรัฐมนตรีถึง 3 คน แล้วยังมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นนายธนาคารอีกคนหนึ่ง มีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญมากคนอย่างนี้เดี่ยวได้เถียงกันตายไม่สามารถทำอะไรได้

เรื่องนี้ ผมกลับมองตรงกันข้าม ผมเห็นว่ามีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจ จมากอย่างนี้แหละดี เพราะถ้ารัฐบาลมีผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจ อยู่คนเดียวหรือกลุ่มเดียว คนคนนั้นหรือกลุ่มคนนั้น ก็จะผูกขาดแนวคิดทางเศรษฐกิจของคณะรัฐมนตรีชุดนี้เท่านั้นเอง

สู้มีผู้รู้เรื่องทางเศรษฐกิจการเงินและการคลังหลายๆคน แบบนี้ลืติ ยิ่งมีความเห็นไม่เป็นทางเดียวกันก็ยิ่งดี จะได้แลกเปลี่ยนแนวคิดกันให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะได้รับฟังไว้ จะได้สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางหนึ่งแนวทางใด ที่เหมาะสมได้...(สยามรัฐ, 2 ต.ค. 2535)

ถึงแม้ว่ารัฐบาลชนวนจะมีปริมาณการอันนิมุนโดยรวมปรากฏมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากการอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนแล้ว พบว่า รัฐบาลชนวนปรากฏเพียง 37 ครั้ง (22.70%) ทั้งนี้เนื่องจาก หนังสือพิมพ์มองว่ารัฐบาลทำงานล่าช้า โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีนั้น ไม่กล้าตัดสินใจในปัญหาสำคัญๆ จึงทำให้รัฐบาลไม่มีผลงานปรากฏเด่นชัด

แม้ว่ารัฐบาลจะมีข้อบกพร่องในการทำงาน มีความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันเอง รวมทั้งรัฐบาลไม่มีผลงานปรากฏเป็นรูปธรรม แต่การที่รัฐบาลได้รับการต้อนรับและชื่นชมจากสังคมเมื่อตอนก้าวเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ยังคงให้โอกาสรัฐบาลทำงาน ด้วยการเสนอความคิดเห็นในลักษณะที่ละเว้นการตำหนิรัฐบาล (ทั้งๆที่อยู่ในสภาพที่ควรจะตำหนิได้) เช่น

...ประเด็นที่ทำให้ความแตกแยกทางคิดในพรรครัฐบาล เรื่องที่กำลังถกเถียงกันในขณะนี้ก็คือ จะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดที่มีความพร้อม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจจริงจังหรือเปล่า

เรื่องนี้เห็นได้ชัดว่า พรรคพลังธรรมกับพรรคเอกภาพไปทางหนึ่ง ความหวังใหม่กับประชาธิปไตยไปอีกทางหนึ่ง?

แกมยังมีการตีความตามตัวหนังสือ ที่เขียนเอาไว้ในนโยบายของรัฐบาล เรื่องการจัดการให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารในระดับท้องถิ่นว่า มันอะไรกันแน่

ผมอยากจะเรียนว่า หลักการกระจายอำนาจนั้นชัดเจนว่า ประชาชนต้องเข้ามามีบทบาทกำหนดทิศทาง ถึงแม้จะไม่มืองค์กรพรรคการเมือง ก็ต้องมีองค์กรของประชาชนเข้ามาเกี่ยวพันด้วย...

ถ้าหากจะมีข้อแนะนำอะไร ผมก็อยากให้แก่นำรัฐบาลหันหน้ามานั่งปรึกษาหารือกัน คุ่มกันให้ติด เพราะนี่ก็ยังไม่ได้เริ่มงานอะไร เป็นชิ้นเป็นอันออกมา ภาระหน้าที่ข้างหน้ายังมีอีกมาก ต้องหันหน้าเข้าหากัน ผลักดันงานการเมืองและเศรษฐกิจอีกมากมาย...(เดลินิวส์, 4 พฤศจิกายน 2535)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สถานการณ์แวดล้อม (บริบททางสังคม) ได้มีส่วนช่วยให้รัฐบาลชนวนมีปริมาณการอันนิมูนโดยรวมปรากฏมากที่สุด อีกทั้งยังช่วยให้หนังสือพิมพ์เสนอการอันนิมูนในลักษณะที่ละเว้นการตำหนิรัฐบาล ในกรณีที่การปฏิบัติงานของรัฐบาลมีข้อบกพร่องอีกด้วย

เนื่องจากรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ กับรัฐบาลชาติชาย มีการอันนิมูนปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 เท่ากัน คือ 133 ครั้ง (20.12%) เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาที่แต่ละรัฐบาล เข้ามาบริหารประเทศแล้ว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปฏิบัติหน้าที่ในช่วง พ.ศ. 2518 และรัฐบาลพล.ตรีชาติชายบริหารประเทศในช่วง 2531 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ก่อน จากนั้นจะเสนอผลการวิจัยของรัฐบาลพล.ตรีชาติชาย ในลำดับต่อไป

รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีการอันนิมุนปรากฏมากเป็นอันดับ 2 คือ 133 ครั้ง (20.12%) และเพื่อให้สามารถเข้าใจลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะแสดงสถานการณ์แวดล้อมที่สำคัญๆของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ก่อน จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้น

ในสังคมประชาธิปไตย โดยปกติในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง พรรคการเมืองซึ่งได้ที่นั่ง ส.ส.มากที่สุดจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แต่รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์เป็นรัฐบาลเดียวที่พรรคการเมืองซึ่งเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ได้ที่นั่งส.ส.น้อยกว่าพรรคอื่น แต่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ เนื่องจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 พรรคประชาธิปัตย์ที่มีม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าพรรค ได้เสียงข้างมากในสภาและจัดตั้งรัฐบาล แต่เมื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภากลับไม่ได้รับความไว้วางใจ จึงทำให้พรรคกิจสังคมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ที่ได้ ส.ส.เพียง 18 ที่นั่งเป็นแกนนำในจัดตั้งรัฐบาล ร่วมกับพรรคอื่นอีก 6 พรรค ได้แก่ พรรคชาติไทย พรรคธรรมสังคม พรรคสังคมนิยม พรรคสันติชน พรรคไท และพรรคพลังประชาชน

ในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีนั้น รัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ตั้งบุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง และตั้งส.ส.สอบตกเข้ามาเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล ทั้งๆที่ก่อนหน้านั้นรัฐบาล เคยแสดงความรังเกียจรัฐบาลชุดก่อน(รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์) ในการกระทำได้กล่าวมาแล้ว

ช่วงต้นของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เริ่มวันที่ 19 มี.ค. - 2 พ.ค. 2518 มีเหตุการณ์สำคัญๆที่เกิดขึ้น เช่น วันที่ 1 ของการอันนิมุน (19 มี.ค. 2518) รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา และได้รับความไว้วางใจ ให้ทำหน้าที่บริหารประเทศต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันนโยบายของรัฐบาล ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากหนังสือพิมพ์ว่า เป็นนโยบายยุค “พระศรีอารีย์” กล่าวคือ รัฐบาลมีนโยบายรวมบริษัทเดินรถประจำทางให้เหลือน้อยบริษัท หรือมีเพียงบริษัทเดียว นโยบายโดยสารรถประจำทางฟรีแก่ประชาชนผู้ที่บรรลุนิติภาวะ และมีรายได้ไม่ถึง 1,000 บาท นโยบายรักษาพยาบาลฟรี และนโยบายผันเงิน 2,500 บาทเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น หนังสือพิมพ์และคนส่วนใหญ่ในสังคม ไม่เชื่อว่ารัฐบาลจะสามารถทำตามนโยบายได้ ในขณะที่รัฐบาล โดยม.ร.ว.คึกฤทธิ์ นายกรัฐมนตรีก็ออกมาตอบโต้ว่า รัฐบาลสามารถทำได้จริง จนรัฐบาลได้รับฉายาว่า “รัฐบาลเราทำได้”

ส่วนบริบททางสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น ได้มีฐานทัพของสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่ในประเทศเรามาก่อนแล้ว (ตั้งแต่สมัยจอมพลประภาส) เพื่อยับยั้งอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังแผ่อิทธิพลในประเทศแถบอินโดจีน คือ ประเทศเวียดนาม ลาว กัมพูชา เนื่องจากไทยเป็นประเทศเดียวที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยวิธีการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆ เช่น

วันที่ 25 ของการอันนิมูน (12 เม.ย. 2518) ผกค.จำนวนหนึ่ง เข้าโจมตีฐานปฏิบัติการทหารไทยที่บ้านห้วยไกร่น จ.น่าน ทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 17 นาย และบาดเจ็บอีกจำนวนมาก

วันที่ 36 ของการอันนิมูน (23 เม.ย. 2518) ผกค. 1 กองพันประมาณ 300 คน บุกเข้าโจมตีสถานีตำรวจ ต. ดอนหญ้านาง อ. บึงกาฬ จ. หนองคาย ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ชาวบ้าน และเด็กเล็ก ๆ ตายทั้งหมด 12 คน เป็นต้น

ขณะที่ประเทศชาติกำลังถูกคุกคามจากภัยคอมมิวนิสต์อยู่นั้น อีกด้านหนึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ เริ่มมีการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มอนุรักษนิยม ได้แก่ ชนชั้นสูงบางกลุ่ม ทหาร ชนชั้นกลาง และชาวนาบางส่วน ซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มรวมพลังขึ้นมา เช่น กลุ่มกระทิงแดง กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น และอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มปฏิรูป ประกอบด้วย นักศึกษา ปัญญาชนส่วนใหญ่ กรรมกร และชาวนาส่วนใหญ่ของประเทศ

ทั้งสองกลุ่มมักจะมี ความขัดแย้งในเรื่องความคิดอุดมการณ์ และมีการปะทะกันอยู่เสมอ โดยกลุ่มที่มีบทบาทมากที่สุด คือ นักศึกษา ที่มักจะใช้วิธีชุมนุมประท้วงและเดินขบวนตามถนนสายต่างๆอย่างสันติ เรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง ให้ถอนฐานทัพสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศไทย จนในที่สุดเมื่อมีการเรียกประชุมสภาฯ เมื่อวันที่ 44 ของการอันนิมูน (1 พ.ค. 2518) รัฐบาลแถลงนโยบายต่างประเทศใหม่ โดยให้ไล่ทหารอเมริกันออกจากประเทศไทยให้หมด

ช่วงปลายเริ่มตั้งแต่ 3 พ.ค. - 16 มิ.ย. 2518 บริบททางสังคมส่วนใหญ่ จะเป็นการปะทะกันระหว่างกลุ่มปฏิรูปซึ่งนำโดยนักศึกษาและชาวนา กับกลุ่มอนุรักษนำโดยกลุ่มกระทิงแดงและเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งการปะทะกันระหว่างกลุ่มนายจ้างกับกลุ่มลูกจ้าง เช่น

วันที่ 50 ของการอันนิมูน (7 พ.ค. 2518) เกิดเหตุการณ์ยิงกันที่ อ.หนองบัวขอม จ.อุดรธานี ระหว่างชาวนาที่มีนักศึกษาสนับสนุน กับชาวบ้านหนองบัวบานที่ไม่มีนักศึกษาสนับสนุน ในกรณีพิพาทที่ดินโครงการสร้างเขื่อนห้วยหลวง เป็นเหตุให้ชาวนาที่มีนักศึกษาสนับสนุนได้รับบาดเจ็บ 3 คน

วันที่ 70 ของการอันนิมูน (27 พ.ค. 2518) เกิดกรณีพิพาท ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง ของโรงแรมดุสิตธานี โดยทางโรงแรมประกาศหยุดกิจการ และเลิกจ้างคนงานกว่า 800 คน ฝ่ายนายจ้างได้ติดต่อกว่าจ้าง นักเรียนอาชีวะหน่วย “กระทิงแดง” ไม่ต่ำกว่า 50 คน เข้ามารักษาในโรงแรมในลักษณะคุมเชิง จึงเกิดการปะทะกับคนงาน

นอกจากปัญหาการประท้วงของนักศึกษา ชาวนา และลูกจ้างแล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานของรัฐบาลอีก คือ กรณีโควต้าส่งออกน้ำตาล 1,000 ล้านบาท มีส.ส.จากพรรคร่วมรัฐบาลบางคนออกมาแจ้งว่า มีการทุจริตในการอนุมัติให้ส่งออกน้ำตาล โดยคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้แก่บริษัทที่จ่ายเงินให้แก่พรรคกิจสังคม เพื่อให้มาบำรุงพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลต่างๆ ถึง 200 ล้านบาท แต่พรรคกิจสังคมถูกสงสัยว่า ออมเงินจำนวนดังกล่าวไว้แต่เพียงพรรคเดียว ไม่ยอมแบ่งให้พรรคอื่น

เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์แวดล้อม ที่ประเทศถูกคุกคามจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และภายในสังคมเองก็มีความแตกแยกทางความคิด และอุดมการณ์ของประชาชน ประกอบกับนโยบายและการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ถูกหนังสือพิมพ์วิจารณ์ว่า ไม่ก่อประโยชน์ให้กับประเทศชาติและประชาชน น่าจะทำให้รัฐบาลนี้มีการอันนิมูนปรากฏมากเป็นอันดับท้ายๆ แต่ผลการวิจัยแสดงว่ารัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ปรากฏมากเป็นอันดับ 2 และมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีการอันนิมูนเกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี 4 ครั้ง (3.01% , อันดับที่ 1)
2. มีการอันนิมูนที่หนังสือพิมพ์สนับสนุน 29 ครั้ง (21.80% , อันดับที่ 3)
3. มีการอันนิมูนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิ 100 ครั้ง (75.19% , อันดับที่ 4)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า สถานการณ์แวดล้อมของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ไม่ได้เอื้อต่อการอันนิมูนแต่อย่างใด เพราะบ้านเมืองกำลังอยู่ในสภาวะที่มีปัญหาทั้งภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ และมีการแตกแยกทางความคิดของประชาชนในสังคม รวมทั้งนโยบายและการปฏิบัติงานของ

รัฐบาลเอง ก็ไม่ได้รับการยอมรับจากหนังสือพิมพ์เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากลักษณะการแสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้

...การแสดงความข้องใจปรากฏในลักษณะที่ว่า เหตุใดรัฐบาลนี้ซึ่งเคยแสดงความรังเกียจบุคคลที่ไม่ได้รับเลือกตั้ง หรือที่เรียกว่า ส.ส. สอบตกเข้ามาร่วมเป็นรัฐมนตรี มากกว่ารัฐบาลชุดก่อน มีจำนวนถึง 3 คน ...

ความข้องใจอีกประการหนึ่งนั้น คือเหตุใดรัฐบาลปัจจุบัน จึงไม่แต่งตั้งรัฐมนตรีให้ครบชุดตามจำนวนที่กำหนดไว้ เสมือนหนึ่งว่าเป็นการวางหลุมพราง ต้องการให้สภาผู้แทนราษฎรให้ความไว้วางใจรัฐบาลชุดนี้เสียก่อน แล้วจึงจะขอแต่งตั้งรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งแม้แต่นายกรัฐมนตรีเองก็ไม่มีความแน่ใจว่า จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนหรือไม่

เราได้เคยแสดงความคิดเห็นไว้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งบุคคลที่สมัครเข้ารับเลือกตั้ง แล้วไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นรัฐมนตรีนั้นไม่เป็นข้อพึงรังเกียจ ดังนั้นเราจึงยืนยันความคิดเห็นนี้ที่ว่า การที่รัฐบาลปัจจุบันแต่งตั้ง ส.ส. สอบตกมาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ไม่เป็นข้อน่าพึงรังเกียจแต่อย่างใด ถ้าหากจะพึงมีข้อน่ารังเกียจเป็นอย่างอื่นก็เห็นจะได้แก่ ข้อที่เกี่ยวกับความประพฤติของบุคคลในคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญสำหรับสังคมไทย

สังคมไทยนั้นถือกันว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็น “มนตรี” นั้นจำเป็นต้องมีความประพฤติส่วนตัวเป็นที่น่าเคารพ รักใคร่ ของสังคมที่ตนเองเข้าไปเป็นมนตรี ความเป็นคนซื่อเหล่าเมายาไม่เป็นที่นับถือของคนทั้งหลาย ในสังคมทั่วไปนั้นไม่ใช่คุณสมบัติของมนตรีเป็นแน่นอน และความเป็นคนซื่อเหล่าเมายานี้ หมายถึงนักเลงอบายมุขอื่น ๆ รวมเข้าไปด้วย รัฐบาลปัจจุบันจะถือข้อนี้เป็นสำคัญหรือไม่ เราไม่อาจเข้าใจได้... (บ้านเมือง, 19 มี.ค. 2518)

แต่ รัฐบาลก็ มีการอันนิมู นปรากฏมากในอันดับต้นๆ ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลการที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐ มีความเกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี (ม.ร.ว. คึกฤทธิ์) จึงทำให้ปริมาณความคิดเห็นแง่บวก (การอันนิมู) ปรากฏมากและในขณะที่หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆที่เหลือ เสนอ

ความคิดเห็นลักษณะที่เว้นการตำหนิรัฐบาล แต่หนังสือพิมพ์สยามรัฐกลับเสนอความคิดเห็นในลักษณะให้การสนับสนุนรัฐบาล จึงมีส่วนให้การยืนยันนิมิตลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนปรากฏมากเป็นอันดับที่ 3 เช่น

ในระหว่างที่คณะรัฐบาลผสมชุดใหม่ กำลังเข้ามาบริหารงานในกระทรวง ทบวง กรม หลังจากที่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว ก็มีการวิพากษ์วิจารณ์กันต่าง ๆ นานาถึงเรื่องนโยบายอย่างหนึ่งคือ แต่ละคนหรือส่วนมากมีความเห็นว่า นโยบายของรัฐบาลนี้แหวกแนวกว่านโยบายของรัฐบาลใดๆ จนกระทั่งมีผู้ตั้งฉายาว่า เป็นนโยบายยุค “พระศรีอาริย์” ข้อวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวนั้นก็คือหวังใ้ว่ารัฐบาลจะทำตามนโยบายที่ว่านั้นได้จริงหรือไม่

นี่เป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชน ที่จะได้รับผลดีจากนโยบายพระศรีอาริย์ หรือนโยบายสวัสดิการ วิพากษ์วิจารณ์กันอยู่

แต่หัวหน้ารัฐบาล ก็ยืนยันตามสโลแกนของเดิมว่า “เราทำได้” อย่างมั่นคงอยู่ตามเคย

เรื่องที่ 2 ก็คือเรื่องตัวรัฐมนตรี เพราะได้มีสมาชิกในสภาท้วงติงกันมากถึง “ภูมิหลัง” ของรัฐมนตรีบางคน และได้มีการแสดงปฏิกิริยาต่อต้านในลักษณะต่างๆ กัน ซึ่งผมจะไม่เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ใช่เรื่องของบ้านเมือง...(สยามรัฐ, 22 มี.ค. 2518)

และ

ใครๆที่ได้ฟังนโยบายของรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ฮือฮาไปตามๆกัน เพราะเป็นนโยบายล้ำยุค

ใครๆก็ว่า เป็นนโยบายสมัย พระศรีอาริย์ อย่างที่คนเขาว่า มีด้นกัลปพฤกษ์ 4 มุมเมือง ให้ประชาชนไปนีกอยากได้อะไร ก็อิฐภูฐานเนรมิตขึ้นมาได้

บ้างก็ว่า เป็นนโยบายที่งดงามวิจิตร เหมือนภาพจิตรกรรมฝาผนังบนเพดานหลังคาโดม พระที่นั่งอนันตสมาคม

แต่ไม่มีใครเชื่อว่า ท่านจะทำได้

แต่ท่าน ก็ยืนยันของท่านว่า “เราทำได้” ตามคำขวัญของพรรค

กิจสังคมของท่าน

ใครจะว่าผมเขียร์ ก็ยอมล่ะว่า ผมเชื่อแฮะ

เชื่อว่า ท่านทำได้... (สยามรัฐ, 22 มี.ค. 2518)

ส่วนการอันนิมุนที่เกี่ยวข้องกับตัวนายกรัฐมนตรีนั้น รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ปรากฏมากที่สุด เนื่องมาจากหนังสือพิมพ์มองว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เป็นนักปราชญ์ทางการเมือง น่าจะสามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอันนิมุนลักษณะนี้ส่วนใหญ่ก็ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามรัฐแทบทั้งสิ้น

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า แม้สถานการณ์แวดล้อมและการปฏิบัติงานของรัฐบาลไม่เอื้อต่อการอันนิมุนเท่าที่ควร แต่ถ้ารัฐบาลมีความเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ ก็อาจจะส่งผลให้การอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล มีปริมาณโดยรวมปรากฏมากในอันดับต้นๆได้เช่นกัน

รัฐบาลพล.ตรี ชาติชาย ชุณหะวัณ

รัฐบาลพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ มีการอันนิมุนปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 ครั้ง โดยช่วงต้นปรากฏ 91 ครั้ง ช่วงปลาย 42 ครั้ง รวม 133 ครั้ง (20.12%) เพื่อให้สามารถเข้าใจลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะแสดงสถานการณ์แวดล้อมที่สำคัญๆ ของรัฐบาลพล.ต.ชาติชายก่อน จากนั้นจึงจะนำเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการอันนิมุนที่เกิดขึ้น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531 พรรคชาติไทยภายใต้การนำของ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) ได้ที่นั่งส.ส.มากที่สุด จึงได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แต่เมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2531 พรรคการเมือง 5 พรรค คือ ชาติไทย กิจสังคม ประชาธิปัตย์ ราษฎร และสหประชาชาติไทย รวมกัน 215 เสียง ส่งตัวแทนเข้าพบพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เพื่อขอให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่พล.อ.เปรมไม่ยอมรับด้วยเหตุผลว่า “พอแล้ว” ด้วยเหตุนี้พรรคชาติไทยโดยพล.ต.ชาติชาย จำต้องยอมเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคการเมือง 4 พรรคข้างต้น และพรรคมวลชน นับได้ว่ารัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก หลังจากว่างเว้นมาเป็นเวลา 12 ปี

เหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดในช่วงต้นของรัฐบาลพล.ต.ชาติชาย เช่น 9 ส.ค. 2531 หลังจากที่พล.ต.ชาติชายประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรี ก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งว่า ไม่เหมาะสมในแง่ความรู้ความสามารถหรือในแง่ภูมิหลัง ทำให้เกิดความวิตกว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยเฉพาะในแง่เศรษฐกิจ

วันที่ 9 ของการอันนิมูน (19 ส.ค. 2531) ส.ส.จากพรรคร่วมรัฐบาลสนับสนุนให้ลดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ที่จากเดิมประชุมปีละ 2 สมัยลงเหลือเพียงปีละ 1 สมัยเป็นเวลา 3 เดือน มติดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนว่า เป็นการลดบทบาทของสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้ง (เท่ากับลดบทบาทประชาชน) ทั้งๆที่รัฐบาลพล.ต.ชาติชายเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยเต็มใบเนื่องจากมีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง กลับลดเวลาการประชุมสภาลงเหลือแค่สมัยเดียว ในขณะที่รัฐบาลประชาธิปไตยครึ่งใบของพล.อ.เปรม มีการประชุมสภาถึง 2 สมัย

วันที่ 15 ของการอันนิมูน (25 ส.ค. 2531) รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็ออกมาวิจารณ์ ว่านโยบายของรัฐบาลไม่มีอะไรใหม่เหมือนกับไปคัดลอก และตัดต่อจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมา ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วน เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม และปัญหาความยากจนเหล่านี้ รัฐบาลไม่มีนโยบาย โครงการ หรือมาตรการที่จะแก้ไขให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง แต่เป็นการกล่าวแบบคลุมๆลอยๆ

วันที่ 29-30 ของการอันนิมูน (8-9 ก.ย. 2531) รัฐบาลนำพ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบ เพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 8-9 ก.ย. 2528 เข้าสู่สภา และสภามีมติให้รับร่างพ.ร.บ.ดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันก็มีเสียงเรียกร้องให้รัฐบาลเสนอพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ให้แก่นักโทษการเมืองในคดีอื่นๆด้วย ซึ่งนายกรัฐมนตรีแสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่าจะพิจารณาให้ เป็นผลให้รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากหนังสือพิมพ์ว่า รัฐบาลให้ความสำคัญและเคารพในความคิดเห็นของบรรดา ส.ส.อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งสภาของประชาชน มีความหมายขึ้น

ช่วงปลายเริ่มตั้งแต่วันที่ 46-90 ของการอันนิมูน (25 ก.ย. - 8 พ.ย. 2531) ปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลปรากฏให้เห็นมากขึ้น เช่น เกิดความขัดแย้งระหว่าง พล.ต. ประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในกรณีความขัดแย้งในเรื่องแต่งตั้งปลัดกทม. ที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการสนับสนุนคนที่ตนเห็นว่าเหมาะสม โดยรมว.มหาดไทยสนับสนุน นายธำรง พัฒนรัฐ ที่ปรึกษาฯ ส่วนผู้ว่าฯ กทม.สนับสนุน นายศรีสิทธิ์ วาสิกศิริ รองปลัดกทม. ในที่สุดนายธำรง พัฒนรัฐ ได้ดำรงตำแหน่งปลัดกทม.

นอกจากนี้ยังมีกรณีการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่ถูกต้อง ของรมช.มหาดไทย คือ นายสันติ ชัยวิรัตน์นะ กล่าวคือ นายสันติสั่งเจ้าหน้าที่จากกรมโยธาธิการ นำเครื่องมือในการขุดเจาะบ่อบาดาล มาเจาะบ่อบาดาลในบริเวณหน้าบ้านของตนเอง และนายสันติยังถูกกล่าวหาว่า ใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งโดยผิดกฎหมาย รวมถึงแก้กฎกระทรวงเพื่อให้มีการตั้งบ่อก๊าซได้สะดวกขึ้น จนนำไปสู่การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายสันติ เมื่อวันที่ 70-71 ของการอันนิมูน (19-20 ต.ค. 2531) แต่นายสันติก็สามารถผ่านพ้นไปได้ คือ ยังคงได้รับความไว้วางใจจากสภาฯ ให้ดำรงตำแหน่งรมช.มหาดไทยต่อไป แต่ก็ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ลบเช่นกัน

นับได้ว่า สถานการณ์แวดล้อมของรัฐบาลพล.ต.ชาติชายในช่วงต้น ก่อนข้างจะราบรื่น การเข้ามามีอำนาจของรัฐบาล ได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นอย่างดี เนื่องจากมีนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก หลังจากที่ว่างเว้นมาเป็นเวลาถึง 12 ปี ต่อมาในช่วงปลายรัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ลบมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลนั่นเอง จากลักษณะสถานการณ์แวดล้อมดังกล่าว นำไปสู่ลักษณะการอันนิมูนดังนี้

1. มีการอันนิมูนลักษณะที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี 2 ครั้ง (1.51% , อันดับที่ 2)
2. มีการอันนิมูนที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน 29 ครั้ง (21.80% , อันดับที่ 3)
3. มีการอันนิมูนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการดำเนิน 102 ครั้ง (76.69% , อันดับ 2)

แต่เมื่อนับปริมาณโดยรวมของการอันนิมูนแล้ว รัฐบาลพล.ต.ชาติชายมีการอันนิมูนปรากฏมากเป็นอันดับที่ 2 เนื่องจาก บริบททางสังคมเอื้อต่อการอันนิมูน เพราะรัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลประชาธิปไตยเต็มใบ ที่มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก หลังจากที่ว่างเว้นมาเป็นเวลาถึง 12 ปี และเหตุดังกล่าวนี ก็นำผลให้หนังสือพิมพ์ละเว้นที่จะดำเนินรัฐบาล ใน

กรณีที่รัฐบาลดำเนินงานผิดพลาด เช่น ในกรณีของการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า แต่งตั้งคนที่ไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังคงเปิดโอกาสให้รัฐบาล เข้ามารับบริหารประเทศอยู่ ดังตัวอย่างคือ

...ถึงจะไม่สำเร็จรวดเร็วทันใจ เหมือนอย่างที่คุยว่าได้ 99% แล้วบ้าง ลงตัวแล้วบ้างในสัปดาห์แรกๆ (แต่เอาเข้าจริงๆ ก็ยังไม่ลงตัว) จึงไม่อาจประกาศรายชื่อได้เร็ว แต่หากมองว่าเป็นมือใหม่ด้วยกัน เพราะทอดทิ้งการจัดตั้งรัฐบาล ด้วยสติปัญญาของตัวเองมานานหลายสมัย งานใหม่งานแรกจึงทำท่าซลุกซลักไปบ้างเล็กน้อย น่าได้รับการอภัย

มองดูรัฐบาล มองดูรัฐมนตรี มองดูตัวคนที่ไม่ได้เป็นรัฐมนตรี ซึ่งพยายามบอกกล่าวว่า “ไม่เป็นไร” แล้วด้านหนึ่งออกจะเป็นห่วงอยู่ ครมครั้นว่า บ้านเมืองเรานับแต่นี้วิถีทางจะเป็นไปในรูปใดหนอ...

จะดูเข้าท่าบ้างไม่เข้าท่าบ้างคงไม่เป็นไร ขอเพียงมีความตั้งใจจริงในการทำงาน รวมทั้งใช้สติปัญญาความสามารถที่มีอยู่ จากการที่เคยบริหารงานส่วนตัวจนประสบความสำเร็จ จากการที่บริหารการหาเสียงมาจนประสบความสำเร็จแล้ว ประสานเข้ากับกำลังส่วนหนึ่งของข้าราชการประจำ ซึ่งส่วนใหญ่มีระเบียบวินัยของข้าราชการประจำ รู้งานในกระทรวง ทบวง กรม อยู่แล้ว คงพอจะช่วยผลักดันให้บ้านเมืองเดินหน้าไปได้ไม่มากก็น้อย... (มติชน, 14 ส.ค. 2531)

นอกจากบริบททางสังคมจะเอื้อต่อการอันนิมุนแล้ว การปฏิบัติงานของรัฐบาลเองก็ได้รับการสนับสนุนจากหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน จึงทำให้การอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนนโยบาย หรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล ปรากฏมากเป็นอันดับ 3 ด้วย เช่นกรณีของพ.ร.ก.นิรโทษกรรม ที่รัฐบาลยอมรับให้มีการพิจารณาอภัยโทษให้กับนักโทษการเมืองอย่างทั่วถึงทุกกรณี ตัวอย่างคือ

...ขณะเดียวกันทุกฝ่ายได้เรียกร้องต่อรัฐบาล ให้ดำเนินการเสนอร่าง

พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้แก่นักโทษการเมืองในคดีอื่นๆที่ยังถูกจับกุมคุมขังอยู่ทั้งหมดในโอกาสต่อไป ซึ่งพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีได้แสดงท่าทีชัดเจนต่อที่ประชุมว่า จะพิจารณาเรื่องนี้ให้ จะให้อภัยกับนักโทษอื่นต่อไป

มติจากการประชุม และการแสดงออกอย่างกล้าหาญของรัฐบาลเป็นที่น่าชื่นชม เหตุเพราะท่าทีเช่นนี้เท่ากับว่า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและเคารพในความคิดเห็น ของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างจริงจัง โดยรับปฏิบัติตามข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งสภาประชาชน มีความหมายอย่างยิ่ง...

ก้าวต่อไปจึงเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาล ตามสัญญาประชาคมที่ให้ไว้ต่อที่ประชุม โดยเร่งรัดสำรวจ ตรวจสอบ แยกแยะข้อหา และสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริง ของนักโทษทางความคิดจำนวน 106 คน เพื่อดำเนินการเสนอกฎหมายสู่สภา เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้กลับสู่อ้อมกอดแห่งอิสรภาพ เสรีภาพแจกเช่นบุคคลอื่นทั่วไป... (มติชน, 10 ก.ย. 2531)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นอกจากสถานการณ์แวดล้อมจะเอื้อให้เกิดการอันนิมิตมากที่สุดแล้ว การที่หนังสือพิมพ์มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาล และการปฏิบัติงานของรัฐบาลก็มีส่วนทำให้มีการอันนิมิตโดยรวม มีปริมาณมากเช่นกัน

รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช มีการอันนิมิตปรากฏมากเป็นอันดับที่ 4 คือ ช่วงต้นปรากฏ 83 ครั้ง ช่วงปลาย 41 ครั้ง รวม 124 ครั้ง (18.76%) และเพื่อช่วยให้เข้าใจลักษณะการอันนิมิตของรัฐบาล ผู้วิจัยจึงเสนอสถานการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้นก่อน จากนั้นจะนำเสนอรายละเอียดของลักษณะการอันนิมิต ดังนี้

หลังจากที่เริ่มปรากฏ ความแตกแยกทางความคิดในสมัยม.ร.ว.คึกฤทธิ์ แล้วนั้น สภาพสังคมทั่วไป ในช่วงนี้ประชาชนมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายขวา (อนุรักษนิยม) และฝ่ายซ้าย (ปฏิรูป) อย่างเด่นชัด การต่อสู้ทางความคิดของทั้งสองฝ่าย รุนแรงมากขึ้น จนเรียกได้ว่า “ยุค

ชาวพิฆาตชาย” คือ ฝ่ายขวา (รัฐบาล ทหารและชนชั้นสูงบางส่วน) พยายามใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการรักษาและแสดงอำนาจของฝ่ายตน โดยทำการปลุกเร้าความรู้สึกรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในขณะที่เดียวกันก็โจมตีฝ่ายซ้าย (นักศึกษา และประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ) อย่างรุนแรง จนในที่สุดนำไปสู่เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

ช่วงต้นรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ (23 เม.ย. - 6 มิ.ย.น 2519) มีเหตุการณ์สำคัญๆเกิดขึ้น เช่น วันที่ 7 ของการอันนิมูน (29 เม.ย. 2519) มีผู้ก่อการร้ายประมาณ 200 คน บุกเข้าโจมตีศูนย์ป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ (กอ.รมน.) และบุกยึดสถานีตำรวจภูธร อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่ตำรวจ 40 นาย ยิงต่อสู้จนผู้ก่อการร้ายได้ล่าถอยออกไป แต่ไม่มีใครได้รับบาดเจ็บจากการปะทะครั้งนี้

วันที่ 8 ของการอันนิมูน (30 เม.ย. 2519) รัฐบาลแถลงนโยบายต่อสภาฯ นโยบายที่สำคัญๆ ได้แก่ การปราบคอร์รัปชัน การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย การลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เป็นต้น ก่อนการแถลงนโยบายมีความเคลื่อนไหวของฝ่ายค้าน ที่จะคว่ำรัฐบาลโดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล ที่ไม่พอใจในนโยบาย 3 ประการ คือ การโอนโรงงานสุราบางยี่ขันมาเป็นของรัฐ การให้สัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ และการโอนโรงกลั่นน้ำมันบางจากมาเป็นของรัฐ บุคคลเหล่านี้ทุ่มเงิน 36 ล้านบาท ซื้อเสียงส.ส.ฝ่ายรัฐบาล (ที่ไม่ใช่พรรคประชาธิปัตย์) แต่ในที่สุดรัฐบาลก็สามารถแถลงนโยบาย และได้รับความไว้วางใจจากสภาฯ ให้ทำหน้าที่บริหารประเทศได้

วันที่ 33 ของการอันนิมูน (25 พ.ค. 2519) เกิดการปะทะกัน ระหว่างผู้ที่ได้สัมปทานในการขุดแร่ที่เขาคุนย อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช โดยกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่ขุดแร่อยู่บนเขาดังกล่าวเกิดการแย่งผลประโยชน์กัน ต่างฝ่ายต่างใช้กำลังเข้าแย่งชิงพื้นที่ในการขุดและลำเลียงแร่ มีการยิงต่อสู้กันอย่างหนัก ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ในที่สุดรัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย มีมติให้ทุกฝ่ายที่ขุดแร่อยู่ระงับการดำเนินงานทั้งหมด แล้วให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าไปควบคุมดูแลแทน

กรณีความขัดแย้งเรื่องค่ายรามสูร จ. อุตรธานี และสถานีเรดาร์เกาะดาของฐานทัพสหรัฐอเมริกาที่ฝ่ายหนึ่งต้องการให้คงไว้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งให้สหรัฐฯถอนกลับไปนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 40 ของการอันนิมูน (1 มิ.ย. 2519) ให้ทหารอเมริกันออกจากประเทศ

ไทย พร้อมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสาร ที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปควบคุมได้ รวมถึงเรดาร์ ออกไปให้หมด ภายในวันที่ 89 ของการอันนิมูน (20 ก.ค. 2519)

เหตุการณ์สำคัญ ที่เกิดขึ้นในช่วงปลาย (17 มิ.ย. - 21 ก.ค. 2519) เช่น ตั้งแต่ วันที่ 50-68 ของการอันนิมูน (11 - 29 มิ.ย. 2519) รัฐบาลไทยโดยการนำของกองทัพภาคที่ 3 และ ชุดปฏิบัติการพิเศษ จากค่ายป่าหวาย 200 คน ได้ทำการปราบปรามและกวาดล้างค่ายผกค. ที่ เขาค้อ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ ทหารเสียชีวิต 10 นาย บาดเจ็บประมาณ 20 นาย

วันที่ 59 ของการอันนิมูน (20 มิ.ย. 2519) สำนักข่าวสารออเมริกัน (ยูซีส) แถลงว่าสหรัฐอเมริกาถอนเจ้าหน้าที่อเมริกัน ออกจากค่ายรามสูร จ.อุดรธานีทั้งหมดแล้ว เช่นเดียวกับที่ทหารอเมริกัน รุนสุดท้าย ซึ่งประจำอยู่ที่สนามบินอู่ตะเภา ออกเดินทางกลับสหรัฐอเมริกาแล้วในวันนี้

นอกจาก ภัยคุกคามจากผกค.แล้ว ปัญหาการคอร์รัปชันในวงราชการ ทหาร ตำรวจก็ยัง เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อาทิ กระทรวงคมนาคมได้รับรายงานจาก คณะกรรมการตรวจเงินว่า ได้ตรวจพบการทุจริตในกระทรวงคือ การให้เช่าหอประชุมของ กระทรวงในงานเลี้ยงและงานแต่งงาน แต่มิได้นำรายได้มาเป็นของรัฐระหว่างปี 2510-2518 กรรมการบินพาณิชย์นำที่ดินให้เอกชนเช่า เป็นการผิดระเบียบและไม่นำเงินเข้ารัฐ ข้าราชการชั้น ผู้ใหญ่ของกระทรวง เดินทางไปต่างประเทศโดยบริการฟรี แต่เมื่อกลับมาถึงประเทศกลับขอ เบิกค่าพาหนะในอัตราต่างๆ เป็นต้น ส่วนในวงการทหาร ตำรวจ ก็มีการวิ่งเต้นติดสินบน เพื่อให้ได้มาซึ่งยศและตำแหน่งอย่างไม่ถูกต้อง จนนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวยอมรับเมื่อวันที่ 63 ของ การอันนิมูน (24 มิ.ย. 2519) ว่า “ปราบคอร์รัปชันไม่หมด และ คอร์รัปชันได้ทำให้ผู้ก่อการร้าย ขยายตัวมากขึ้น”

ส่วนความขัดแย้งทางด้านความคิดและอุดมการณ์ ระหว่างฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายนั้น ก็ ปรากฏอยู่เสมอ เช่น กรณีที่ฝ่ายขวาใช้สถานีวิทยุยานเกราะและหนังสือพิมพ์ดาวสยาม ปลุกเร้า สำนักความรู้สิริกษชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างหนัก และโจมตีต่อต้านฝ่ายซ้ายอย่าง รุนแรง และมีกลุ่มผู้รักชาติซึ่งได้แก่กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มแนวร่วมต่างๆ ได้ออกมาแสดง พลังชุมนุมสนับสนุน ที่หน้าสถานีวิทยุยานเกราะ พร้อมอภิปรายโจมตีฝ่ายซ้าย

นับได้ว่า สถานการณ์แวดล้อมในสมัยรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์นั้น ประเทศต้องเผชิญกับ ปัญหาทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างหนัก คือ ภัยคุกคามจากภายนอกได้แก่ ภัยจากลัทธิ

คอมมิวนิสต์ ส่วนภัยคุกคามภายในคือ การแตกแยกทางความคิด และอุดมการณ์ของประชาชนที่แบ่งเป็นฝ่ายขวา-ฝ่ายซ้าย ปัญหาคอร์รัปชันในวงข้าราชการ และปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม ลักษณะดังกล่าว มีส่วนให้การอันนิมิตของรัฐบาลมีลักษณะดังนี้

1. มีการอันนิมิตที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิ 100 ครั้ง (80.64% , อันดับที่1)
2. มีการอันนิมิตที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน 24 ครั้ง (19.36% , อันดับที่ 5)
3. ไม่ปรากฏการอันนิมิตที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี

เนื่องจากบริบททางสังคมของรัฐบาลไม่เอื้อต่อการอันนิมิต ประกอบกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลเองก็ไม่ใช่ที่ยอมรับจากหนังสือพิมพ์เท่าที่ควร ส่งผลให้รัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์มีปริมาณโดยรวมของการอันนิมิต ปรากฏอยู่ในอันดับที่ 4 และลักษณะการอันนิมิตส่วนใหญ่ ก็จะเป็นลักษณะที่หนังสือพิมพ์เว้นการตำหนิ โดยหนังสือพิมพ์พยายามเสนอความคิดเห็นในลักษณะตักเตือนและเสนอแนะแนวทางในการทำงานแก่รัฐบาล เพื่อที่รัฐบาลจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น

ทำไมถึงต้อง คอร์รัปชัน

อัตราเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งไม่สัมพันธ์กับค่าครองชีพเป็นเหตุใหญ่ การแข่งขันกันในด้านฐานะระหว่างข้าราชการด้วยกัน ทำให้เกิดอิทธิพลบันดาลแสวงหาลาภผลจากตำแหน่งหน้าที่

สวัสดิการอันต่ำทรมานที่ข้าราชการได้รับ ไม่สมฐานะกับอำนาจหน้าที่ อันเขามีอยู่บนตำแหน่งการงาน ข้าราชการผู้นั้นจึงรักษาความมั่นคงและอุดมการณ์ของเขาไว้ไม่ได้ เมื่อกลับบ้านต้องพบกับสภาพอันไม่เอาไหนของครอบครัว ซึ่งมิช่วยอยู่กับความไม่พอใจกับรายได้หรือเงินเดือนของสามี...

การปราบคอร์รัปชันโดยการจับกุมนั้น ย่อมเป็นการถูกต้องอย่างยิ่ง แต่เป็นการแก้ที่ปลายปัญหาไม่ใช่หนทางแห่งการแก้ไขที่ถูกต้องและเด็ดขาด

รัฐบาลต้องเอาข้าราชการทุกฝ่ายมารวมกันใหม่ แล้วจัดสรรไปให้สมบูรณ์ ตามความจำเป็นของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม

กวดขันต่อการรับข้าราชการเพิ่มเติมเข้าไปสักช่วงเวลาหนึ่ง เพราะที่เป็นอยู่กันทุกวันนี้มากมายในแต่ละกรม กอง ข้าราชการส่วนใหญ่จะว่างงาน ทันทึที่เสร็จจากรับประทานอาหารกลางวัน มากๆในจำนวนนั้นทำงานแค่เซ็นชื่อเข้า

พร้อมๆกับกฎหมาย ให้งดโทษอย่างหนัก กับ ข้าราชการที่คอร์รัปชั่น ก็ต้องลงโทษเท่ากันหรือมากกว่ากับ “ผู้ให้”

เลิกคิดเรื่องขึ้นเงินเดือนข้าราชการ แล้วหันมาเน้นให้เท่ากัน ในเรื่องสวัสดิการของข้าราชการและครอบครัว
จัดปัจจัย 4 ให้แก่เขา... (บ้านเมือง, 13 มิ.ย. 2519)

อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์ได้แสดงให้เห็นว่า ถ้ารัฐบาลปฏิบัติงานในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้ว แม้สถานการณ์แวดล้อมโดยรวมจะไม่เอื้อต่อการอันนี้มน หนังสือพิมพ์ก็จะสนับสนุนการปฏิบัติงานนั้นๆเช่นกัน ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ได้พยายามปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตน อย่างดีที่สุด โดยเสนอความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เช่นในกรณีที่รัฐบาลมีนโยบายโอนโรงกลั่นสุรามาเป็นของรัฐ หนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็นลักษณะสนับสนุนนโยบายดังกล่าว คือ

รัฐมนตรีกระทรวงคลังมีแจ้งอยู่ในข่าวที่เปิดเผยว่า กิจการใดที่รัฐเคยให้เอกชนผูกขาดหาประโยชน์นั้น จะโอนกลับมาทำเอง เพื่อหาประโยชน์จากกำไรและภาษีอากรที่จะเกิดได้มาเข้ารัฐ ข่าวนี้เป็นข่าวดีอย่างยิ่งแพร่ออกมาก่อนที่จะมีการพิจารณาวางใจในนโยบายของรัฐชุดนี้หรือไม่ เป็นประโยชน์ในการสร้างศรัทธาในหมู่ประชาชนอย่างยิ่ง เรื่องนี้พูดกันมานานแล้วยังไม่ได้ลงมือทำ ทั้งนี้รวมถึงกำแพงภาษีพิเศษที่ตั้งขึ้นมา เพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่มนายทุนอีกมากมาย ซึ่งถือว่าเป็นการขัดประโยชน์โดยชอบ ของประชาชนทั้งประเทศด้วย...

เมื่อรัฐมนตรีคลังใหม่ เอาเรื่องนี้มากล่าว เป็นธรรมดา ย่อมเป็นที่ชื่นชมยินดีแก่คนทั่วไป ทั้งนี้ก็เพราะการดัดกลั่นนี้

เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับผลผลิตทางเกษตร ...หากนาย
 ทุนขุนศึกช่วงชิงเอาไปให้นายทุนผูกขาด เป็นมหาเศรษฐี
 เพียงไม่กี่คน ฉะนั้นถ้าเรื่องนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลใหม่นี้
 พุดจริงทำจริงแล้ว การสนับสนุนจะเกิดขึ้นทันทีทั้งในสภา
 และทั้งนอกสภาทั่วไป...(เดลินิวส์, 29 เม.ย. 2519)

รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา

รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา มีการอันนิมูปรากฏเป็นอันดับที่ 5 คือ ช่วงต้นปรากฏ
 73 ครั้ง ช่วงปลาย 35 ครั้ง รวม 108 ครั้ง (16.34%) เพื่อให้เข้าใจการอันนิมูแต่ละลักษณะที่
 เกิดขึ้น ผู้วิจัยจะเสนอสถานการณ์แวดล้อมที่สำคัญๆของรัฐบาลก่อน แล้วจึงจะเสนอ
 รายละเอียดของการอันนิมูแต่ละลักษณะ ดังนี้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงต้น (21 ก.ค. - 3 ก.ย. 2538) ของรัฐบาล เช่น หลังจากที่นาย
 บรรหารประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรี ก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า รัฐมนตรีบางคนได้รับตำแหน่ง
 ที่ไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ โดยเฉพาะรัฐมนตรีที่กำกับ
 ดูแลกระทรวงการคลัง ทำให้ดัชนีการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
 ลดลงถึง 72 จุด เมื่อวันที่ 19 ก.ค. 2538 อย่างไรก็ตามนายกรัฐมนตรีก้อออกมาชี้แจงว่า ตนเอง
 พอใจและให้คะแนนเต็ม สำหรับการตั้งคณะรัฐมนตรี และยืนยันว่าคณะรัฐมนตรีจะทำงานด้วย
 ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

วันที่ 6 ของการอันนิมู (26 กรกฎาคม 2538) รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา
 นโยบายที่สำคัญๆ เช่น นโยบายแก้ปัญหาจราจรอย่างเป็นรูปธรรม นโยบายการยกเลิกภาษีเงิน
 ฝากของผู้มีรายได้น้อย และนโยบายปฏิรูปการเมือง โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเป็น
 ประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งนโยบายข้อหลังนี้เอง ทำให้หนังสือพิมพ์ต่างก็วิพากษ์วิจารณ์ว่า จะ
 เป็นระเบิดเวลาลูกใหม่ของรัฐบาล ที่อาจจะก่อความขัดแย้งในประเทศได้ เพราะการเมืองเป็น
 เรื่องของประชาชนทุกคน

รัฐบาลนายบรรหารเป็นรัฐบาลที่นับว่า มีปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างรัฐบาลกับ
 สื่อมวลชนปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ เช่น หลังจากที่ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้ นาย

บรรหาร ศิลปอาชาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว นายบรรหารก็มีเรื่องกระทบกระทั่งกับสื่อมวลชนทันที คือ การที่ผู้สื่อข่าวแสดงความไม่พอใจ เมื่อถูกเชิญออกมาจากบ้านนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ถึงกับประกาศว่า จะไม่ยอมทำข่าวเป็นเวลา 1 วัน

วันที่ 17 ของการอันนิมูน (6 ส.ค. 2538) มีกระแสข่าวออกมาว่า นายกรัฐมนตรีสั่งให้มีการตรวจสอบประวัติสื่อมวลชน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในทำเนียบที่เป็นคนภาคใต้ และเน้นหนักต่อคนที่เคยประจำพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งๆที่รัฐบาลเคยประกาศไว้ว่า จะสนับสนุนให้สื่อมวลชนมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบการโกงของรัฐบาล แต่รัฐบาลกลับทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม ดังนั้นจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากฝ่ายสื่อมวลชน ในขณะที่เดียวกันฝ่ายรัฐบาลโดยนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ก็ออกมาเปิดเผยว่ารัฐบาลไม่มีเหตุผลอะไรที่จะทำเช่นนั้น ข่าวที่เกิดขึ้นคงจะมาจากผู้ไม่หวังดี ที่ประสงค์จะให้เกิดช่องว่างระหว่างนายกรัฐมนตรีกับสื่อมวลชนเท่านั้น

วันที่ 19 ของการอันนิมูน (8 ส.ค. 2538) นายกรัฐมนตรี มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.) ซึ่งประกอบไปด้วยนักการเมือง นักวิชาการ ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน นายทหาร ข้าราชการ และผู้แทนพรรคการเมือง รวม 35 คน โดยมีนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธาน การแต่งตั้งคปก.ครั้งนี้แสดงว่า รัฐบาลมีความจริงใจที่จะให้มีการปฏิรูปการเมืองตามที่ได้แถลงไว้ในนโยบายของรัฐบาล

ช่วงปลาย (4 ก.ย. -18 ต.ค. 2538) ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ลดลงตั้งแต่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศ ก็ลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เป็นผลมาจากภาวะเงินเฟ้อ และการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลออกมากล่าวว่าการที่ภาวะการซื้อขายหุ้นลดลงนั้น ดำเนินไปตามกลไกทางการตลาด เนื่องจากเป็นช่วงที่ทั่วโลกกำลังอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มิได้เกิดจากการบริหารงานของรัฐบาล

หนังสือพิมพ์โจมตีรัฐบาลว่า การกล่าวอ้างลักษณะดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นถึงการไร้ความสามารถและความไม่รับผิดชอบของรัฐบาล ทั้งๆที่ตลาดหุ้นเปรียบเหมือนเครื่องวัดทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด ในการวัดดัชนีเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ แต่รัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย) กลับเพิกเฉยต่อการล่มจมของตลาดหุ้น โดยอ้างกลไกตลาดมาเป็นข้อแก้ตัว

การปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลบริหาร ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีกับข้าราชการประจำในสังกัดอยู่เสมอๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานของรัฐมนตรีกลุ่ม 16 เช่น ความขัดแย้งระหว่างนายสุชาติ ดันเจริญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งกำกับดูแลการประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.) กับนายวิศิษฐ์ หล่อธีระพงศ์ ผู้ว่าการ กปภ.กรณีการก่อสร้างทางโครงการประปาปทุมธานี-รังสิต นายสุชาติได้สั่งด้วยวาจาให้ผู้ว่าการ กปภ. ชะลอการเซ็นสัญญาการก่อสร้าง กับบริษัทเทมส์วอเตอร์จำกัด แต่ผู้ว่าการ กปภ. ไม่ได้ทำตาม นายสุชาติจึงตำหนิผู้ว่าการ กปภ. อย่างรุนแรงต่อหน้าบอร์ด กปภ. และสื่อมวลชนทุกแขนงนั้น

หนังสือพิมพ์วิจารณ์การกระทำของนายสุชาติว่า เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่ถูกต้องทำเกินกว่าเหตุ ถึงแม้ลูกน้องในสังกัดจะทำผิด รัฐมนตรีที่ดูแลก็ไม่ควรประจานอย่างรุนแรง แต่ควรจะสั่งให้มีการสอบสวนตามกระบวนการ ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมกว่า อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 24 ก.ย. 2538 นายสุชาติได้สั่งการให้ผู้ว่าการ กปภ. ไปเจรจาต่อรองราคาน้ำประปาซึ่งแพงเกินไป เพราะไม่สามารถแก้ไขสัญญาดังกล่าวได้แล้ว

หนังสือพิมพ์ออกมาตีก่เดือนรัฐบาลว่า กลุ่ม 16 เป็นเหมือนระเบิดเวลาของรัฐบาล เนื่องจากส.ส.กลุ่มนี้ตระหนักดีว่า การโค่นล้มรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ด้วยปัญหาสปก.4-01 เป็นผลงานของกลุ่มตน และการที่นายบรรหาร ศิลปอาชา ได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ก็เพราะด้วยแรงสนับสนุนจากพวกตน ดังนั้นส.ส.กลุ่ม 16 จึงสามารถต่อรองและยื่นคำขาดในลักษณะทุบโต๊ะ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ การดำเนินการทางการเมืองในลักษณะนี้ ย่อมก่อให้เกิดความแตกแยกในรัฐบาลโดยเฉพาะพรรคชาติไทย ซึ่งจะนำไปสู่การไร้เสถียรภาพของรัฐบาลได้

วันที่ 53 ของการอันนิมูน (11 ก.ย. 2538) นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการไต่สวนสาธารณะ โดยมีพ.อ.พิเศษ ถนัด คอมันตร์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ เป็นประธาน และมีกรรมการ 11 คนเพื่อดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง กรณีที่บุคคลไทยถูกอ้างโดยต่างประเทศว่า พัวพันการกระทำผิดว่าด้วยการค้าสินค้าบางอย่าง ซึ่งมีผลต่อชื่อเสียงและความเป็นธรรมของบุคคลและสังคมไทย ตลอดจนดำเนินการอื่นตามที่นายบรรหารได้มอบหมาย โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะตรวจสอบกรณีนายวัฒนา อัศวเหมส.ส. สมุทรปราการ พรรคชาติไทย และนายณรงค์ วงศ์วรรณ อดีตส.ส.พรรคชาติไทย จ.แพร่ และหัวหน้ากลุ่ม

เกิดไท่ ถูกสหรัฐกล่าวหาว่าพิพันการค้ำยาเสพติด นอกจากนี้ ยังจะตรวจสอบกรณีคนไทยคนอื่น ๆ ที่ถูกกล่าวหา โดยไม่ได้รับความเป็นธรรมด้วย ซึ่งจะไม่เน้นคดียาเสพติดอย่างเดียว

แต่ฝ่ายหนังสือพิมพ์กลับมองว่า แท้ที่จริงแล้วคณะกรรมการชุดนี้ตั้งขึ้นมา เพื่อพอกตัวนายณรงค์กับนายวัฒนาที่เป็นคนของพรรคชาติไทย แม้ว่าคนในรัฐบาลจะอ้างว่าทำเพื่อคนไทยทุกคนก็ตาม แม้ว่าต่อมาคณะกรรมการมีข้อสรุปว่า บุคคลทั้งสองไม่มีความผิดตามข้อกล่าวหา แต่เนื่องจากการที่สหรัฐอเมริกา ไม่ยอมให้ข้อมูลหรือหลักฐานก็จะไม่ทำให้กรณีนี้เกิดผลสรุปที่ชัดเจนและไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะเป็นการสอบสวนเองสรุปเอง นายบรรหารกำลังนำคนไทยทั้งประเทศ เข้าไปเสียดกับความสัมพันธ์อันดีกับมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา และเสียดกับการเมืองในประเทศที่ อาจจะนำมาซึ่งความแตกแยกของประชาชนได้

ประมาณวันที่ 50-90 ของการอันนิมูน (เดือนก.ย. - ต.ค. 2538) เกิดภาวะน้ำท่วมใหญ่ในพื้นที่ 66 จังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางของประเทศ ประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก ทรัพย์สินและพื้นที่เกษตรกรรม และปศุสัตว์เสียหายหลายล้านไร่ รัฐบาลไม่สามารถให้ความช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพได้ จนในที่สุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องออกมาเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้รัฐบาลนำไปปฏิบัติ เมื่อวันที่ 62 ของการอันนิมูน (20 ก.ย. 2538) รัฐบาลกลับทำสิ่งที่สวนกระแสกับสภาวะเศรษฐกิจที่กำลังได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมครั้งนี้ ด้วยการเพิ่มวงเงินงบประมาณขึ้นอีก 11,000 ล้านบาท (จากเดิมที่รัฐบาลชวนทำไว้ คือ 843,200 ล้านบาท) โดยรัฐบาลเล็งผลว่าจะสามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น (ทั้งๆที่สภาวะเศรษฐกิจถดถอยและประชาชนเดือดร้อนอย่างหนักจากภัยน้ำท่วม)

นับได้ว่าสถานการณ์แวดล้อมของรัฐบาลบรรหาร ไม่เอื้อต่อการอันนิมูนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลมักจะมีปัญหาการกระทบกระทั่งกับสื่อมวลชนปรากฏอยู่ตลอดเวลา ประกอบการคณะรัฐมนตรีไม่ได้รับการยอมรับจากหนังสือพิมพ์ จึงทำให้ปริมาณการอันนิมูนโดยรวมปรากฏน้อยที่สุด แต่ถ้าพิจารณาจากลักษณะการอันนิมูนที่เกิดขึ้นจะพบว่า

1. มีการอันนิมูนที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการดำเนิน 82 ครั้ง (75.93% , อันดับที่ 3)
2. มีการอันนิมูนที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน 26 ครั้ง (24.07% , อันดับที่ 1)
3. ไม่ปรากฏการอันนิมูนที่เกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี

แม้ว่าสถานการณ์แวดล้อมไม่เอื้อต่อการอันนิมูน อีกทั้งการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีก็ไม่เป็นที่ยอมรับจากบรรดาหนังสือพิมพ์ รวมการที่รัฐบาลมักมีปัญหากระทบกระทั่งกับสื่อมวลชนเสมอๆ ทำให้ปริมาณการอันนิมูนโดยรวมปรากฏน้อยที่สุด แต่การที่รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนกว่ารัฐบาลชุดที่ผ่านมา (รัฐบาลชวน) เช่น นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง ที่หนังสือพิมพ์มองว่าแสดงถึงความตั้งใจจริงของรัฐบาลในระดับหนึ่ง จึงทำให้การอันนิมูนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนปรากฏมากเป็นอันดับ 1 ตัวอย่างเช่น

แม้แนวความคิดในการปฏิรูปการเมืองของรัฐบาลผสม 7 พรรค ภายใต้การนำของบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง โดยมีชุมพล ศิลปอาชา ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีเป็นประธาน จะค่อนข้างไร้ทิศทางไม่มีเป้าหมายเป็นรูปธรรมชัดเจน และไม่ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหลายฝ่าย รวมทั้งพรรคร่วมฝ่ายค้าน ที่มีพรรคประชาธิปไตยของ ชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นแกนนำ แต่แนวทางดังกล่าวก็สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลผสม ในการดำเนินการปฏิรูปการเมือง ตามที่ได้ให้สัญญาแก่ประชาชน จนมีการบันทึกไว้ในนโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา ไม่มากก็น้อยเหมือนกัน... (เดลินิวส์, 14 ส.ค. 2538)

อย่างไรก็ตามสิ่งที่เป็นปัญหาหลักของรัฐบาลบรรหาร คือ การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีที่ถูกมองว่าแต่งตั้งคนไม่เหมาะสมนั้น เป็นประเด็นที่หนังสือพิมพ์พยายามเสนอความคิดเห็นในลักษณะเว็บบอร์ดวิพากษ์วิจารณ์ (ดักเตือน) มากเช่นกัน เช่น

เป็นที่เห็นพ้องต้องกันว่าภาพพจน์รัฐบาล “บรรหาร 1” ค่อนข้างมีปัญหาในสายตาคนทั่วไป ทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่เป็นรัฐมนตรีคุมงานในกระทรวงเศรษฐกิจต่างๆ ได้ตกเป็นเป้าการวิพากษ์วิจารณ์ ถึงความไม่เหมาะสมไม่น่าเชื่อมั่นมากกว่ายุคสมัยใดๆที่ผ่านมา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายบรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งเป็นผู้กล้ากรองรายชื่อ กรม.ร่วมทีม กับมือ ประกาศออกมาอย่างมั่นอกมั่นใจว่า “ผมให้คะแนนเต็ม สำหรับการจัด กรม.ของผม” และหากมีความไม่ชอบมาพากล เกิดขึ้น “ผมจะรับผิดชอบเอง” ยิ่งทำให้ภาพพจน์ และบรรยากาศดีดลบบมากขึ้น โดยเฉพาะต่อตัวนายบริหารเองที่ ก่อนหน้านี้ คนทั่วไปยังคงคาดว่าจะเป็นจุดแข็งทดแทนส่วนที่เป็น จุดอ่อนของนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรีที่เพิ่งพ้น ตำแหน่งไปหมาดๆ

เสียงวิจารณ์ที่ดังกระหึ่มมากที่สุดสำหรับ กรม. เศรษฐกิจชุดนี้ คงหนีไม่พ้นทีมรัฐมนตรีของกระทรวงการคลัง กระทรวงที่ถือว่าเป็นหัวใจของงานเศรษฐกิจของรัฐบาล ซึ่ง ทันทีที่มีการประกาศเป็นทางการว่า นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย แปลงร่างจากที่ปรึกษาส่วนตัวนายกรัฐมนตรีคนที่ 21 มาเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยมีแกนนำกลุ่มเกิดไท ผู้สื่อข่าวคือ นายเนวิน ชิดชอบ มาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการคู่กับ นายประภัตร โพธสุธน ส.ส.จากสุพรรณบุรีผู้ใกล้ชิดอีกผู้หนึ่งของนายบริหาร ปรากฏว่าดัชนีตลาดหุ้นซึ่งถือเป็นเสมือนดัชนี วัดความพอใจในจุดนี้ ก็ดีดวูบลงไปแตะที่ลบ 72.45 จุด ก่อนที่จะ ดีดขึ้นขึ้นมาปิดที่ลบ 43.35 จุด

...หากถามว่า เมื่อบรรดาเสนาบดีทั้งหลายขอเวลาพิสูจน์ฝีมือ ประชาชนดาดำๆอย่างเราๆท่านๆ จะให้เวลายาวนานเพียงใด แต่ในทรรศนะและมุมมองของเรา “ทีมข่าวเศรษฐกิจ มติชน” เชื่อว่า แค่ 3 เดือนแรกของการบริหารงานแผ่นดิน คง เพียงพอพิสูจน์คำพูด ที่ต่างปวารณาตัวกันไว้อย่างสวยหรูว่า เป็นเพียงแค่ลมปากที่พ่นออกไปแล้วสลายไปกับสายลม หรือ เป็นสัญญาประชาคม ที่ต้องทุ่มเทเอาเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ แทนราษฎรเป็นเดิมพัน

หากเป็นเช่นประการแรก เชื่อว่าบทบาท “สื่อ” อย่างเรา จะทำหน้าที่ได้เข้มข้น และหนักหน่วงมากกว่ายุคสมัยใดๆ ที่ผ่านมา (มติชน, 24 ก.ค. 2538)

เหตุที่รัฐบาลบริหารมีการอันนิมุนลักษณะที่ หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนมากเป็นอันดับ 1 นั้น อาจจะมีผู้สงสัยว่า น่าจะเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์บ้านเมืองมีความเกี่ยวข้องกับตัวนายกรัฐมนตรี แต่ผลการวิจัยที่ได้แสดงว่า ไม่ได้เป็นดังที่สงสัยแต่อย่างใด เพราะส่วนใหญ่ การแสดงความคิดเห็นลักษณะดังกล่าว ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามรัฐมากที่สุดคือ 12 ครั้ง(ต้น 8 ครั้ง และปลาย 4 ครั้ง จากที่ปรากฏทั้งหมด 26 ครั้ง (ต้น 18 ครั้ง และปลาย 8 ครั้ง)

กล่าวโดยสรุป ก็คือ ช่วง 90 วันแรก มักจะเป็นช่วงที่มีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลปรากฏจริง โดยช่วงต้น (วันที่ 1 - 45 ของการปฏิบัติงาน) ปรากฏมากกว่า ช่วงปลาย (วันที่ 46 - 90 ของการปฏิบัติงาน) และลักษณะของการอันนิมุนที่เกิดขึ้นมี 3 ลักษณะ เรียงจากลักษณะที่ปรากฏมากไปหาน้อยคือ และการอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์โดยเนื้อหา การอันนิมุนลักษณะที่หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน และการอันนิมุนที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี

ปัจจัยที่มีผลต่อการอันนิมุนคือ สถานการณ์แวดล้อม และการปฏิบัติงานของรัฐบาล ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเอื้อต่อการอันนิมุนแล้ว ก็จะช่วยให้ปริมาณการอันนิมุนโดยรวมปรากฏมาก-น้อยแตกต่างกันไป รวมทั้งการปฏิบัติงานและความเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองของหนังสือพิมพ์ ก็จะเข้ามามีส่วนในการกำหนดปริมาณ และลักษณะการอันนิมุนดังที่ได้กล่าวมาแล้วในแต่ละรัฐบาลข้างต้นนั่นเอง